

לקוטי תורה • פרשת שלח • מאמר 2

ויאמרו אל כל עדת בני ישראל לאמר כו'...

”ויאמרו אל כל עדת בני ישראל” (במדבר יד, ז)

המרגלים, ששורשם בעולם המחשבה, סברו שאפשר לקיים את המצוות ברוח בלבד. אך האורות בוקעים את הכלים רק כאשר נמשכת הבחינה העליונה ביותר, פנימיות הכתר, והיא נמשכת רק באמצעות מעשה גשמי בארץ, שכן ”נעוץ תחילתן בסופן”.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ”ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/shelach/2

הנקודה

המרגלים, ששורשם בעולם המחשבה, סברו שאפשר לקיים את המצוות ברוח בלבד. אך האורות בוקעים את הכלים רק כאשר נמשכת הבחינה העליונה ביותר, פנימיות הכתר, והיא נמשכת רק באמצעות מעשה גשמי בארץ, שכן "נעוץ תחילתן בסופן".

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

מדוע אומרים יהושע וכלב "טובה הארץ מאד מאד", ומדוע נאמר על הארץ שהיא "זבת" חלב ודבש? המרגלים, ששורשם בלאה, עולם המחשבה, לא רצו לרדת לארץ, עולם הדיבור, שבו מקיימים את המצוות. המצוות מבררות את ניצוצות התוהו שנפלו לנוגה וממשיכות את אור אין סוף אל הדברים שבהם הן מתקיימות, אך כיצד יכול מעשה אנושי לפעול זאת? אדמו"ר הזקן מסביר את עניין העיגולים והיושר באמצעות משל של רב ותלמידו: מן העיגולים הנעלמים נובעים כל ההעלמות, עד לכלים של אצילות ולעולם הגשמי. כאשר אדם מכניע למטה את הסטרא אחרא, הכלים למעלה חדלים להסתיר את האורות, והם בוקעים מתוכם: זוהי בחינת המוחין דגדלות, חלב ודבש. המרגלים חשבו שאפשר לקיים את המצוות במחשבה, כפי שאברהם קיים את כל התורה, אך העליון ביותר מתלבש בתחתון ביותר, כשם שתנועה ביד מעבירה דבר שמילים אינן יכולות להעביר. לכן שתי הפעמים "מאד" הן העולמות הנסתרים והגלויים, "אם חפץ בנו הוי" מתייחס לפנימיות הכתר, ואת ירושלים של מעלה אפשר להגיע רק באמצעות ירושלים של מטה.

מבנה

1	השאלות ושורש המרגלים	3-11
	מדוע נאמר בפסוק "מאד" פעמיים, ומדוע הארץ "זבה"? עץ חיים מבאר ששורש המרגלים בלאה, עולם המחשבה, שלא רצו לרדת אל הארץ, עולם הדיבור, שבו התכלית היא "לעשות" ולקיים שם את המצוות.	
2	מה פועלות המצוות	4-5
	התורה והמצוות מבררות את רפ"ח ניצוצות התוהו שנפלו לנוגה: איסורי התורה מפרידים את הטוב מן הרע, והמצוות עשה, שמקיימים באמצעות אתרוג או ציצית בדיוק כפי שההלכה דורשת, ממשיכות את אור אין סוף אל הדבר שהתברר. אך כיצד יכול מעשה אנושי להמשיך את אור אין סוף?	
3	עיגולים ויושר ושורשי ההעלמה	14-61
	המאמר של הזוהר "כד אתכפאי סטרא אחרא" מוסבר באמצעות שני אופנים של אור: עיגולים, נסתרים ואינם מתחלקים, ויושר, גלויים ומתחלקים; הדבר מומחש במשל של רב ותלמידו ומזוהה עם נפש ורוח. מן העיגולים נובעות כל ההעלמות: היכולות האהבה, היראה והרצון, הכלים של אצילות והעולם הגשמי, שנראה כאילו הוא קיים מעצמו.	
4	האתערותא דלתתא	15-19
	ההתבוננות בכך שה' מחדש את הבריאה בכל יום מסלקת את ההעלמה שבאדם, ואתערותא דלתתא זו גורמת לכלים שלמעלה לחדול מלהסתיר את האורות. זהו "והתקדשתם... כי אני הוי' קדוש", והכבוד ש"עולה בכל העולמות", הנסתרים והגלויים.	

חלב ודבש הם החסדים והגבורות של מוחין דגדלות, האורות הבוקעים את הכלים. "לעשות בארץ" פירושו לתקן את הארץ, כך שבאמצעות המצוות שמקיימים בה היא תזוב גילוי זה.

25-211

6 טעות המרגלים והכפלת "מאד"

המרגלים סברו שאפשר לקיים את המצוות במחשבה, כפי שאברהם קיים את כל התורה לפני שניתנה. אך העליון ביותר מתלבש בתחתון ביותר, כשם שתנועה ביד מעבירה דבר שמילים אינן יכולות להעביר, ולכן רק המעשה גורם לאורות לבקוע; שתי הפעמים "מאד" הן העולמות הנסתרים והגלויים.

27-261

7 "אם חפץ בנו הוי": כתר ושתי ירושלים

חפץ הוא פנימיות הכתר, למעלה מכל הכלים, והוא מתגלה באמצעות הארץ. ה"כת", ירושלים של מטה, תעלה להיות "עטרת בעלה", ואל ירושלים של מעלה, המחשבה, מגיעים רק באמצעות ירושלים של מטה.

31-281

8 שלוש מדרגות ורביעית

העבד שמקיים את המצוות במעשה יהיה "מאד מאד". "היכלי" ו"ארץ" הנאמרים שלוש פעמים בירמיהו הם שתי ירושלים — של אצילות ושל ירושלים הגשמית — והם כנגד מחשבה, דיבור ומעשה. דור המדבר קיבל רק את שתי הראשונות, אך המעשה מגלה מדרגה רביעית, שלמעלה משלושתן: קודש העליון.

מושגים

עולם המחשבה ועולם הדיבור עולם המחשבה ועולם הדבור

לאה ורחל בקבלה. המרגלים, ששורשם בעולם המחשבה, סירכו לרדת לעולם הדיבור, מלכות דאצילות, שבו מקיימים את המצוות בדיבור ובמעשה.

עגולים ויושר עגולים ויושר

שני אופנים של אור אלוקי. העגולים נסתרים ואינם מתחלקים, והם שורש לכל ההעלמות; היושר גלוי ומתחלק בין הספירות, כל אחת בכלי משלה. הם גם בחינות נפש ורוח.

בקיעת האורות את הכלים בקיעת האורות את הכלים

תכלית המצוות: שהכלים יחדלו להגביל ולהסתיר את האורות, והאורות יתגלו למטה כפי שהם.

מוחין דגדלות מוחין דגדלות

גילוי האורות, ההפך מהצמצום שבמוחין דקטנות. חלב ודבש הם החסדים והגבורות שבהם, שהארץ "מזבת".

נעוץ תחלתן בסופן נעוץ תחלתן בסופן

מספר יצירה: העליון ביותר קשור לתחתון ביותר. לכן האור העליון מתלבש דווקא במעשה גשמי, כשם שרמזו מעביר דבר שמילים אינן יכולות להעביר.

חפיצה ורצון חפיצה ורצון

חפיצה היא פנימיות הכתר, התענוג שבתוך הרצון; הרצון הוא החיצוניות שלו. "אם חפץ בנו הוי" הוא גילוי הפנימיות הזאת, שלמעלה מכל הכלים.

ירושלים של מטה וירושלים של מעלה ירושלים של מטה וירושלים של מעלה

ה"כת" וה"אם": דיבור ומחשבה, ה' תתאה וה' עילאה. אל ירושלים של מעלה מגיעים רק באמצעות ירושלים של מטה, וירושלים הגשמית של העולם הזה היא מדרגה שלישית, כנגד מעשה.

השאלות ושורש המרגלים

1 ויאמרו אל כל עדת בני ישראל לאמר כו' טובה הארץ מאד מאד¹ אם חפץ בנו הוי'

"ויאמרו אל כל עדת בני ישראל לאמור וגו', "טובה הארץ מאד מאד. אם הוי' חפץ בנו,"

המאמר פותח בדברים שאמרו יהושע וכלב לעם לאחר דיווח המרגלים: הארץ שסיירו בה "טובה מאד מאד", ואם ה' חפץ בהם, הוא יביא אותם אליה.

והביא אותנו אל הארץ הזאת ונתנה לנו ארץ² אשר היא זבת חלב ודבש. הנה להבין ענין דקדוק לשון הכתוב במה שאמר מאד מאד שני פעמים.

"והביא אותנו אל הארץ הזאת ונתנה לנו, ארץ אשר היא זבת חלב ודבש." והנה, [יש להבין] את משמעות הדיוק בלשון הכתוב, באומרו "מאד" פעמיים: "מאד מאד".

אדמו"ר הזקן שואל מדוע הכתוב כופל את המילה "מאד" — "מאד מאד" — אף שלכאורה די בפעם אחת. התשובה מובאת בסעיף 4, שבו שתי הפעמים של "מאד" נקשרות לשני סוגים של עולמות עליונים.

2 וכן ארץ אשר היא זבת כו'. יש להקדים שרש ענין המעשה דמרגלים למעלה במה שלא רצו ליכנס לארץ ישראל וגינו אותה כו'.

וכמו כן, "ארץ זבת" וכו'. [כדי להסביר זאת,] יש להקדים [ביאור של] שורש ענין המרגלים למעלה: הם לא רצו להיכנס לארץ ישראל ודיברו בגנותה וכו'.

יש להסביר גם את הביטוי "ארץ זבת חלב ודבש". לפני התשובה, אדמו"ר הזקן מבאר את השורש הרוחני של סירוב המרגלים להיכנס לארץ ושל דיבורם בגנותה.

הנה מבואר בע"ח [בעץ חיים] דשרש המרגלים הוא מבחי' עולם המחשבי הנק' לאה כי הם היו מדור המדבר שנקראו דור דעה

והנה מבואר בעץ חיים ששורש המרגלים הוא מבחינת עולם המחשבה, הנקרא לאה, שכן הם היו מדור המדבר, שנקראו "דור דעה";

בתורת הארז"ל, לאה ורחל הן שתי בחינות נשיות: לאה מייצגת את "עולם המחשבה" הנסתר, ורחל את "עולם הדיבור" הגלוי. המרגלים, כמו כל דור המדבר, היו מושרשים בלאה, בחינת המחשבה; לכן נקרא אותו דור "דור דעה".

ועל כן לא רצו להשפיל אי"ע [את עצמו] ליכנס לארץ ישראל שהוא מבחי' עולם הדבור הנק' רחל.

ולכן לא רצו להשפיל את עצמם ולהיכנס לארץ ישראל, שהיא מבחינת עולם הדיבור, הנקרא רחל.

מכיוון ששורשם היה במחשבה, הם לא רצו "להשפיל את עצמם" ולרדת אל ארץ ישראל, המתאימה לבחינת רחל, עולם הדיבור. הכניסה לארץ פירושה ירידה ממדרגת המחשבה אל מדרגת הדיבור והמעשה.

3 ולהבין ביאור הדברים הללו בהיות ידוע שעיקר המצוה בכניסת א"י [ארץ ישראל] הוא כמ"ש לעשות בארץ כו'.

כדי להבין את ביאור הדברים האלה: ידוע שעיקר המצווה בכניסה לארץ ישראל הוא, כפי שנאמר, "לעשות בארץ" וכו',

כדי להסביר את שורשם של המרגלים, אדמו"ר הזקן פותח במטרת הכניסה לארץ, בלשון התורה "לעשות בארץ". הארץ היא מקום שבו מקיימים בפועל.

דהיינו לקיים שם התורה והמצות כי יש כמה מצות שתלויי [שתלויות] בארץ דוקא כמו בנין בית המקדש ודומיהן כו'.

כלומר, לקיים שם את התורה והמצוות. יש מצוות רבות שתלויות בארץ דוקא, כמו בנין בית המקדש וכיוצא בזה וכו'.

יש מצוות שאפשר לקיים רק בארץ ישראל, כגון בנין בית המקדש. לכן הכניסה לארץ קשורה לקיום התורה והמצוות בפועל.

קטע 2 • 41-5

מה פועלות המצוות

4 והענין הוא כי הנה עיקר התורה והמצות הוא להבדיל בין הטהור ובין הטמא³ דהיינו בחי'

ההסבר הוא כך: עיקר עניינם של התורה והמצוות הוא "להבדיל בין הטהור ובין הטמא", כלומר, בחינת

כעת מסביר אדמו"ר הזקן מה פועלות המצוות. לשון התורה "להבדיל בין הטהור ובין הטמא" מתארת את עיקר עבודתם של התורה והמצוות: בירור והפרדה.

ברורים לברר הטוב מן הרע שעל ידי השבירה דמלכין קדמאין דתהו נפלו רפ"ח ניצוצין⁴ דתהו ונתלכשו בנוגה להיות מעורביי [מעורבים] טו"ר [טוב ורע] כידוע והם צריכים עלייה

בירורים, לברר את הטוב מן הרע. שכן, בעקבות שבירת המלכים הקדמונים של תהו נפלו רפ"ח ניצוצות של תהו והתלכשו בנוגה, כך שהם מעורבים טוב ורע, כידוע; ועליהם לעלות.

בירורים הוא המונח הקבלי להפרדה בין הטוב לרע. לפי תורת האריז"ל, "המלכים הקדמונים" של עולם התהו נשברו, ורפ"ח ניצוצות של קדושה נפלו לנוגה, התחום שבו הטוב והרע מעורבים; יש להעלות ניצוצות אלה בחזרה.

והיינו ע"י שיתבררו ויפרדו תחלה מן הרע הקשור בהם ואז יהיו יכולים אחר כך להתעלות למעלה למקור שרשן

הדבר נעשה בכך שתחילה יתבררו ויפרדו מן הרע הקשור בהם; ואז יוכלו, לאחר מכן, לעלות למעלה, אל מקור שורשם.

להעלות ניצוץ יש שני שלבים. תחילה יש להפרידו מן הרע הקשור בו; רק אחר כך הוא יכול לעלות אל מקורו.

והוא ענין המצות מעשיות מ"ע [מצות עשה] ומל"ת [ומצות לא תעשה] שע"י הלי"ת [הלא תעשה] נפרד הטוב מן הרע וע"י העשיה הוא בחי עליית הטוב למעלה כו'.

וזהו עניינן של המצוות המעשיות, מצוות עשה ומצוות לא תעשה: באמצעות מצוות לא תעשה נפרד הטוב מן הרע, ובאמצעות העשייה עולה הטוב למעלה וכו'.

שני השלבים מקבילים לשני סוגי המצוות המעשיות. מצוות לא תעשה מפרידות את הטוב מן הרע, ומצוות עשה, שמקיימים אותן בפועל, מעלות את הטוב למעלה.

דהיינו עד"מ כשעושה איזה מצוה כגון שנוטל אתרוג לנענע⁵ בו או צמר ועושה ממנו ציצית שהאתרוג והצמר הם מבחי' נוגה שהטוב מעורב שם ברע וכשעושה בו המצוה הרי הוא ממשיך בו השראת אור א"ס ונכלל הטוב

כלומר, למשל, כשאדם מקיים מצווה כלשהי, כגון שנוטל אתרוג כדי לנענע בו, או [לוקח] צמר ועושה ממנו ציצית: האתרוג והצמר הם מבחינת נוגה, שבה הטוב מעורב ברע; וכשהוא מקיים בהם את המצווה, הוא ממשיך לתוכם את השראת אור אין סוף, והטוב

אתרוג או צמר, כמו כל דבר גשמי, שייכים לנוגה, שבה הטוב והרע מעורבים. כשהאדם מנענע את האתרוג או עושה ציצית מן הצמר, הוא ממשיך את אור אין סוף לשכון באותו חפץ.

(דניצוצות דתהו שנתלבש בתוך האתרוג והצמר על ידי השבירה) באור א"ס הנמשך ע"י המצוה הזאת. (היינו, ניצוצות התוהו שהתלבשו בתוך האתרוג והצמר בעקבות השבירה) נכלל באור אין סוף הנמשך באמצעות מצווה זו.

הסוגריים מבהירים מהו הטוב המדובר: ניצוצות התוהו שהתלבשו באתרוג ובצמר בעקבות השבירה. באמצעות המצווה הם נכללים באור אין סוף שהמצווה ממשיכה.

ואמנם זה אינו כ"א כשנתברר תחלה ונפרד מן הרע ונעשה בחי' כלי להשראת אור א"ס אזי ע"י שיעשה המצוה ימשיך אור א"ס להיות שורה בו ועי"ז יתכלל בו כו'.

אולם הדבר אפשרי רק לאחר שהחפץ התברר תחילה ונפרד מן הרע, ונעשה בחינת כלי להשראת אור אין סוף. אז, באמצעות קיום המצווה, ימשיך האדם לתוכו את אור אין סוף שישכון בו, ועל ידי כך ייכלל בו וכו'.

הדבר מתאפשר רק לאחר שהחפץ התברר ונפרד מן הרע, כך שיוכל לשמש כלי להשראת אור אין סוף. אז המצווה ממשיכה לתוכו את האור, והניצוץ שבתוכו נכלל בו.

5 והוא ענין דקדוקי המצות להיות האתרוג כך וכך דוקא ובאם שחיסר בו אחת מדקדוקיו הוא פסול.

וזהו ענין הדקדוקים שבמצוות: האתרוג צריך להיות דווקא כך וכך, ואם חסר בו אחד מפרטי הדקדוקים — הוא פסול.

כך מובן גם מדוע יש למצוות דרישות מדויקות רבות כל כך: האתרוג צריך לעמוד בתנאים מסוימים, ואם אחד מהם חסר — הוא פסול.

וכן הציצית אם חסר חוט א' הם פסולים דהיינו שאינם בחי' כלי להשראת אלקות ועכ"פ [ועל כל פנים] מובן מזה שעיקר התורה והמצות הוא לברר הטוב מן הרע שנתערב על ידי השבירה להפרידו מהרע ולהעלותו לשרשו כו'.

וכן בציצית: אם חסר חוט אחד, הן פסולות; כלומר, הן אינן בבחינת כלי להשראת אלקות. מכל מקום, מובן מכך שעיקר התורה והמצוות הוא לברר את הטוב מן הרע שהתערב בו בעקבות השבירה, להפרידו מן הרע ולהעלותו לשרשו וכו'.

גם ציצית שחסר בה אפילו חוט אחד פסולה. לפי המונחים שהוסברו קודם, חפץ פסול אינו כלי שבו יכולה אלקות לשרות; מכאן שעיקרן של המצוות הוא בירור הטוב שהתערב ברע בעקבות השבירה והעלאתו לשרשו.

אך באמת אין זה מובן האיך יגרום האדם בחי' השראת אור א"ס ע"י שעושה המצוה

אך לאמיתו של דבר, אין הדבר מובן: כיצד יכול האדם לגרום להשראת אור אין סוף באמצעות עשיית המצווה?

כעת מעלה אדמו"ר הזקן את הקושי העיקרי: כיצד מעשה אנושי יכול לגרום לכך שאור אין סוף ישרה בחפץ?

כי מה שייכות והתחברות יש לו לאלקות על ידי שלובש התפילין ומתעטף בציצית לגרום עי"ז המשכת אור א"ס או לגרום הפרדת הטוב מן הרע על ידי שהוא סור מרע כו':

שהרי איזו שייכות וחיבור יש לו לאלקות בכך שהוא מניח תפילין ומתעטף בציצית, עד שעל ידי כך יגרום להמשכת אור אין סוף? או כיצד יגרום להפרדת הטוב מן הרע בכך שהוא "סור מרע" וכו'?

איזה קשר יש לאדם עם אלקות, כך שהנחת תפילין או התעטפות בציצית ימשיכו את אור אין סוף, או שסור מרע יפריד למעלה את הטוב מן הרע? בהמשך המאמר ניתנת תשובה לשאלה זו.

עיגולים ויושר ושוורשי ההעלמה

6 ב אך הענין יובן ע"פ מה שכתוב בזהר⁶ כד אתכפייא סט"א [סטרא אחרא] אסתלק יקרא דקוב"ה [דקודשא בריך הוא] בכולהו עלמין.^{7,8}

2. אולם העניין יובן על פי מה שכתוב בזהר: "כאשר הסטרא אחרא נכפפת, כבודו של הקדוש ברוך הוא מתעלה בכל העולמות".

סעיף 2 פותח את המענה בתורת הזוהר: כאשר הסטרא אחרא, הצד המתנגד לקדושה, נכפפת, כבודו של ה' מתעלה בכל העולמות. לכן, כאשר אדם שולט בעצמו כאן למטה, יש לכך השפעה למעלה.

דהנה ידוע שיש שני בחיי בכללות ההשתלשלות העולמות והם הנק' עגולים ויושר והם ג"כ בחיי נפש ורוח כידוע.⁹

כי ידוע שבכללות ההשתלשלות של העולמות יש שתי בחינות, הנקראות עיגולים ויושר; והן גם בחינות נפש ורוח, כידוע.

כדי להסביר זאת, אדמו"ר הזקן מציג שני אופנים של אור אלוקי המצויים לאורך כל ההשתלשלות: עיגולים ויושר — הקו הישר. הם מקבילים גם לנפש ולרוח, שתי הבחינות הנמוכות יותר של הנשמה.

7 וההפרש ביניהם הוא דבכחי עגולים האורות הם כלולים שם בהתכללות בבחי' העלם מבלי התחלקות לפרטי פרטיות בבחי' גילוי ועל כן נקרא בחי' עגולים כמו שהעיגול הוא בהשוואה אחת ואין בו התחלקות כו'.

ההבדל ביניהם הוא שבבחינת עיגולים האורות כלולים שם זה בזה, כמצב של העלם, בלי להתחלק לפרטים רבים ומדויקים בגילוי. לכן היא נקראת בחינת עיגולים: כשם שהעיגול אחיד לכל אורכו ואין בו חלוקה וכו'.

בעיגולים האורות כלולים זה בזה ומוסתרים, ועדיין אינם מתחלקים לפרטים מובחנים ומגולים. לכן הם נקראים "עיגולים": העיגול אחיד לכל אורכו, ואין בו נקודה השונה מחברתה.

8 ובחי' היושר הוא כשמתגלים האורות ומתחלקים לפרטי פרטיות להיות כלולים מיו"ד ויו"ד מיו"ד כו'. והמשל בזה הוא כמו העילה שמקיף את העלול וכוללו

בחינת היושר היא כאשר האורות מתגלים ומתחלקים לפרטים רבים ומדוקדקים, כך שהם כלולים מעשר, וכל אחת מן העשר מעשר, וכן הלאה. המשל לכך הוא כמו העילה, המקיפה את העלול וכוללת אותו:

ביושר האורות מתגלים ומתחלקים לפרטים רבים: כל אחד מהם כולל עשר, וכל אחת מאותן עשר כוללת שוב עשר. היחס בין העיגולים ליושר דומה ליחס שבין עילה לעלול: העילה כוללת ומקיפה בתוכה את הכול.

דהיינו כמו עד"מ הרב שמשפיע שכל לתלמידו¹⁰ שכאשר צריך להשפיע השכל אליו מצטרך לירד ממדרגתו ולצמצם את שכלו לעיין על כלי השגת התלמיד כו'

כלומר, על דרך משל, כמו רב שמשפיע רעיון לתלמידו. כאשר עליו להשפיע לו את הרעיון, הוא צריך לרדת ממדרגתו ולצמצם את שכלו, כדי להתבונן בכלי ההכנה של התלמיד, וכן הלאה,

המשל הוא על רב המבקש להעביר רעיון לתלמיד. עליו לרדת ממדרגתו ולצמצם את מחשבתו, תוך התחשבות במה שהתלמיד מסוגל להבין.

ומשפיע השכל לפי ערכו אכן בעצמות שכלו הרי הוא כולל כל שכל של התלמיד מראשו לסופו.

והוא משפיע את הרעיון לפי מידתו [של התלמיד]. אך בעצם שכלו הוא כולל את כל שכלו של התלמיד, מתחילתו ועד סופו.

הוא מעביר את הרעיון ברמה המתאימה לתלמיד, אך בהבנתו שלו כבר כלול כל מה שהתלמיד עתיד להבין ממנו, מתחילתו ועד סופו.

9 וגם ההשפעה שמשפיע להתלמיד שהיא באמת כציור ואופן שכל של התלמיד הרי היא כלולה בשכל של הרב בסקירה אחת בלתי התחלקות לחלקים והנה גם אחר שנמשכה מהרב להתלמיד

ואף ההשפעה שהוא משפיע לתלמיד, אשר באמת היא בדמותו ובאופן המתאים לשכלו של התלמיד, כלולה בשכלו של הרב בסקירה אחת, בלי להתחלק לחלקים. והנה, גם לאחר שנמשכה מן הרב אל התלמיד,

גם הנוסח של הרעיון המותאם לשכלו של התלמיד כבר מצוי בשכלו של הרב, והוא תופס אותו כולו בבת אחת, בסקירה אחת, ולא כחלקים נפרדים. תפיסה בלתי מחולקת זו של כל הפרטים מקבילה לבחינת העיגולים.

הנה בתחלת השגתו אזי שכל התלמיד הוא מוקף עד"מ מאור אותו השכל ששופע לו מהרב ואור אותו השכל עודף על שכל התלמיד והשגתו ומקיפו מכל צד.

בתחילת השגתו, שכלו של התלמיד מוקף, בדרך משל, באורו של אותו רעיון השופע אליו מן הרב; אורו של הרעיון עולה על שכלו ועל השגתו של התלמיד ומקיף אותו מכל צד.

כשהרעיון מגיע אל התלמיד לראשונה, הוא רחב יותר מיכולת ההשגה שלו: אורו מקיף את שכלו מכל צד, במקום להיכנס לתוכו. לכך הכוונה באור מקיף.

10 וביאור הענין היינו כי התלמיד בתחלת קבלתו השכל הנשפע לו אינו משיג השכל לעומקו עדיין

וביאור העניין הוא כך: בתחילת קבלת הרעיון שנמסר לו, התלמיד עדיין אינו תופס את עומקו;

כאשר התלמיד מקבל את הרעיון לראשונה, הוא עדיין אינו תופס את עומקו.

דהיינו שהשגתו השכל הוא רק דרך כלל בלתי התחלקות לעמוד על כל חלקי השכל והסברו' [והסברות] כל דבר בפ"ע [בפני עצמו].

כלומר, תפיסתו את הרעיון היא כללית בלבד, בלי חלוקה לחלקים, והוא עדיין אינו עומד על כל חלקי הרעיון ועל ההסברים של כל דבר בפני עצמו.

הבנתו כללית בלבד: הוא עדיין אינו יכול להבחין בכל חלק של הרעיון ובכל מהלך הסבר בפני עצמו. תפיסה כללית ובלתי מחולקת זו היא המכונה במשל "מקיף".

11 וע"כ כללות אותו השכל הוא מקיף לשכל התלמיד בבחי' מקיף לבד עדיין ובלתי התחלקות. וזהו משל לבחי' ע"ס [עשר ספירות] דעגולים.

לכן, הרעיון כולו עדיין מקיף את שכלו של התלמיד בבחינת אור מקיף בלבד, בלי התחלקות. וזהו משל לבחינת עשר הספירות דעגולים.

מכיוון שהתלמיד עדיין אינו תופס את הרעיון, הרעיון כולו נשאר "מסביב" לשכלו, ללא חלוקה. זהו המשל לעשר הספירות דעגולים.

אמנם הנה אחר כך כשמתבונן התלמיד בשפע השכל וירד לעומקו וישיגו היטב אז יהיה אדרבה שכלו מקיף לאותו שפע השכל שיכנס בו שפע השכל בבחי' אור פנימי ממש ששיגנו יפה

אולם לאחר מכן, כשהתלמיד מתבונן בשפע השכל, יורד לעומקו ומשיג אותו היטב, מתהפך המצב: שכלו מקיף את שפע השכל, ושפע השכל נכנס בו כאור פנימי ממש, שכן הוא תופס אותו היטב,

לאחר שהוא לומד את הרעיון לעומק, היחס מתהפך: כעת שכלו "מקיף" את הרעיון, והרעיון נכנס לתוכו כאור פנימי ממש.

וגם יעמוד על כל חלקי הסברות שבו כל אחד על מכונה בפ"ע [בפני עצמו] ולא בדרך כלל לבד והוא עד"מ בחי' יושר

והוא גם יעמוד על כל חלקי הסברות שבו, כל אחת במקומה בפני עצמה, ולא רק באופן כללי. וזהו, בדרך משל, בחינת יושר,

כעת הוא מבין כל סברה במקומה, בנפרד ולא רק באופן כללי. הבנה מובחנת זו היא המשל לבחינת יושר.

שהוא בחי' או"פ [אור פנימי] [ועמ"ש עוד מענין לא קאים אינש אדעתיה דרביה ¹¹ עד ארבעים שנין בדרוש בגדי לבן דכה"ג [דכהן גדול] בביאור ע"פ כי ביום הזה יכפר]. ^{12, 13}

שהיא בחינת אור פנימי. [ועיין עוד במה שכתוב בעניין "לא קאים אינש אדעתיה דרביה עד ארבעין שנין", בדרוש בגדי לבן דכהן גדול, בביאור על "כי ביום הזה יכפר".]

יושר הוא אפוא בחינת אור פנימי. ההפניה שבסוגריים מציינת את דברי הגמרא, שלפיהם תלמיד אינו תופס את דעת רבו בשלמות עד לאחר ארבעים שנה; העניין נדון בביאור על "כי ביום הזה יכפר" בלקוטי תורה, אחרי.

12 ולכן נקרא עגולים בחיי נפש ויושר הוא בחינת רוח¹⁴ שהוא¹⁵ מעלה ומדרגה עליונה מבחי' נפש ובא

אחר כך וכענין מוחין דגדלות שבא אחר מוחין דקטנות

לכן עיגולים נקראים בחינת נפש, ויושר הוא בחינת רוח, שהיא בחינה ומדרגה עליונה יותר מבחינת נפש, והיא באה אחר כך, בדומה למוחין דגדלות שבאים לאחר מוחין דקטנות;

עיגולים מקבילים לנפש, ויושר לרוח — מדרגה גבוהה יותר שבאה בשלב מאוחר יותר. ההשוואה היא להתפתחות השכל: מוחין דקטנות באים תחילה, ולאחריהם מוחין דגדלות, בדומה ללומד שתופס תחילה רעיון באופן כללי ורק אחר כך יורד לפרטיו.

וכמ"ש בזהר ח"ב [חלק ב'] צ"ד ב' בר נש כד אתיילד יהבין ליה נפשא¹⁶ כו' זכה יתיר יהבין ליה רוחא^{17,18} כו' (וכמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שער עגולים ויושר ענף ג').

וכמו שכתוב בזהר, חלק ב, צד ע"ב: "כשאדם נולד נותנים לו נפש וכו'; אם זכה יותר, נותנים לו רוח" וכו'. (וכמו שכתוב בעץ חיים, שער עיגולים ויושר, ענף ג').

הזהר מלמד שכל אדם מקבל נפש בלידתו, ורוח רק אם זוכה יותר; לכן רוח היא מדרגה גבוהה יותר, המגיעה מאוחר יותר. גם בעץ חיים, בשער העוסק בעיגולים וביושר, נאמר ששער הספירות של יושר הן המדרגה הנקראת רוח.

והנה ממשל זה יובן למשכיל למעלה ענין העגולים ויושר דבחי' העגולים הוא שאורות עליונים הנמשכים מן המאציל ית' אינם נגלים עדיין בבחי' גילוי

והנה מן המשל הזה יבין המשכיל את ענין העיגולים והיושר למעלה. בחינת העיגולים היא שהאורות העליונים הנמשכים מן המאציל יתברך עדיין אינם מתגלים;

כעת מיישמים את המשל למעלה. בעיגולים האורות העליונים הנמשכים מה', "המאציל", עדיין אינם מתגלים בגלוי.

רק הם בבחי' העלם והם כלולים יחד בלתי התחלקות לפרטיות להיות דבר בפני עצמו כח החכמה בפ"ע [בפני עצמו] וכח החסד בפ"ע [בפני עצמו] כו'

אלא הם בבחינת העלם, והם כלולים יחד בלי חלוקה לפרטים, כך שכל אחד יהיה דבר בפני עצמו: כוח החכמה בפני עצמו וכוח החסד בפני עצמו וכו';

הם קיימים בעלם ומאוחדים יחד, בלי שכל כוח עומד כדבר נפרד: החכמה עדיין אינה נבדלת מחכמה, והחסד עדיין אינו נבדל מחסד.

אלא הם כלולים ומוקפים יחד בהשוואה אחת והיינו מפני שאינו בבחי' גילוי רק בבחי' העלם.

אלא הם כלולים ומקיפים יחד במידה שווה אחת. והטעם לכך הוא שאינם בבחינת גילוי אלא בבחינת העלם.

במקום זאת הם כלולים יחד במצב אחיד, מפני שהם בעלם ולא בגילוי. ההבחנה ביניהם מתהווה רק עם הגילוי.

ובחיי יושר הוא בחיי האורות כשהם יורדים ומתגלים שאז הם בבחי' התחלקות כל ספי' [ספירה / ספירות] בפ"ע [בפני עצמו] החכמה מיוחדת בכלי בפ"ע [בפני עצמו] והבינה בפ"ע [בפני עצמו] והיינו מפני שנתלכשו בכלים ונמשכו בבחי' גילוי כו'

בחינת יושר היא בחינת האורות כשהם יורדים ומתגלים; אז הם מתחלקים, וכל ספירה עומדת בפני עצמה: החכמה מובחנת בכלי משלה, והבינה בפני עצמה. הטעם לכך הוא שהתלכשו בכלים ונמשכו בבחינת גילוי וכו'.

ביושר האורות יורדים ומתגלים, ולכן כל ספירה עומדת בפני עצמה בכלי משלה — החכמה בכלי אחד והבינה בכלי אחר. החלוקה נובעת מכך שהתלכשו בכלים והתגבר בהם הגילוי.

(וגם הם בבחי' התכללות שמתכללים זה עם זה כמו אברי האדם שאע"פ [שאף על פי] שהן רמ"ח אברים מכל מקום מתקשרים זה עם זה שגידי המוח יש ברגל כו')

(ועם זאת, גם הם בבחינת התכללות, כלומר, כלולים זה בזה, כמו איברי האדם: אף שהם רמ"ח איברים, הם קשורים זה בזה; גידי המוח נמצאים גם ברגל וכו',

ההערה שבסוגריים מוסיפה שגם ביושר הספירות כלולות זו בזו, כמו רמ"ח איברי הגוף. כל איבר נבדל בפני עצמו, ובכל זאת הם קשורים זה לזה, כפי שהעצבים מן המוח מגיעים עד הרגל.

והרי הן אדם אחד ועמ"ש בפ' נח בדרוש דור הפלגה¹⁹ בענין ההפרש בין נקודים לברודים ועמ"ש בפ' שמות ע"פ מי שם פה לאדם).^{20, 21}

והרי הם אדם אחד. וראה מה שכתוב בפרשת נח, בדרוש דור הפלגה, בענין ההבדל בין נקודים לברודים; וראה מה שכתוב בפרשת שמות על הפסוק "מי שם פה לאדם?"

כל האיברים יחד מרכיבים אדם אחד. מראי המקומות הם לתורה אור: נח, על נקודים — השלב שבו כל ספירה הייתה נקודה נפרדת — וברודים, שבו הספירות קשורות זו בזו; ושמות, על הפסוק "מי שם פה לאדם?".

והנה שני בחינות הללו עיגולים ויושר הם נמצאים בכל העולמות מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין

והנה, שתי הבחינות הללו, עיגולים ויושר, מצויות בכל העולמות, מראש כל הדרגות ועד סוף כל הדרגות:

עיגולים ויושר אינם מוגבלים לעולם אחד. הם קיימים בכל דרגה, מהגבוהה ביותר ועד הנמוכה ביותר.

דהיינו לפני אצילות ובאצילות עד בחי' עשר ספירות דעגולים דעשיה וע"ס [ועשר ספירות] דיושר דעשיה וכללות ענינם הוא כנ"ל שהעגולים המה האורות כשהם נעלמים וכלולים בהתכללות מבלי התחלקות כו'.

כלומר, לפני אצילות ובאצילות, ועד לבחינת עשר ספירות דעגולים דעשיה ועשר ספירות דיושר דעשיה. וכללות ענינם היא כנזכר לעיל: העגולים הם האורות כשהם נעלמים וכלולים זה בזה, בלי התחלקות וכו'.

הדבר נכון למעלה מאצילות, בתוך אצילות, ועד לעשר ספירות דעגולים ולעשר ספירות דיושר שבעשיה, העולם הנמוך ביותר. בכל מקום, עגולים פירושם אורות נעלמים וכלולים זה בזה, בלי התחלקות.

13 ומהם הוא שנמשכו כל ההעלמות וההסתרות שנעלם ונסתר בחי' חיות האלקות היורד להחיות הנבראים ואינו נתגלה לנבראים רק בצמצום כו'.

ומהם נמשכים כל ההעלמות וההסתרות, שבאמצעותן חיות האלקות היורדת להחיות את הנבראים נעלמת ונסתרת, ואינה מתגלה לנבראים אלא בצמצום וכו'.

מהעגולים נמשכות כל ההסתרות של חיות האלקות. בגללם, החיות המחיה את הנבראים מגיעה אליהם בצורה מצומצמת ונסתרת בלבד.

וכמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שיש בחי' היכלות למעלה יש היכלות דאהוי"ר [דאהבה ויראה] ויש היכלות הרצון וכללות ענין ההיכל הוא שמעלים את בחי' האור והחיות ומסתירו שלא יתגלה לנבראים כפי שכתוב בעץ חיים, יש למעלה היכלות: יש היכלות של אהבה ויראה, ויש היכלות של רצון. עניינו הכללי של היכל הוא שהוא מעלים את האור ואת החיות ומסתיר אותם, כדי שלא יתגלו לנבראים.

עץ חיים מדבר על היכלות למעלה: היכלות של אהבה ויראה והיכלות של רצון. ככלל, היכל הוא דבר שמעלים את האור ואת החיות, כדי שלא יתגלו לנבראים.

כמו שהוא בעצמו אלא מתצמצם כפי שיעור יכולת כלי הנברא להכיל אורו שאילו היה מתגלה יותר מכדי המדה היה מתבטל ממציאותו לגמרי.

כפי שהם בעצמם, אלא האור מצטמצם לפי מידת יכולתו של כלי הנברא להכיל את אורו. אילו היה האור מתגלה מעבר למידה זו, [הנברא] היה מתבטל ממציאותו לגמרי.

ההיכל מעביר את האור רק במידה שכלי הנברא יכול להכיל. אילו התגלה אור רב יותר, הנברא היה מתבטל לגמרי ומפסיק להתקיים כישות נפרדת.

14 וכדי להיות התהוות בחי' אהבה מוגבלת בנבראים שהוא בחי' מחנה מיכאל וכן יראה מוגבלת במחנה גבריאל כו'

כדי שתיווצר בנבראים אהבה מוגבלת, שהיא בחינת מחנה מיכאל, וכן יראה מוגבלת במחנה גבריאל וכו',

לנבראים יש רגשות מוגבלים: מלאכי מחנה מיכאל עובדים מתוך אהבה מוגבלת, ואילו מלאכי מחנה גבריאל עובדים מתוך יראה מוגבלת.

מבחי האור והחיות הנמשך מאור א"ס ית' שהוא בלתי מוגבל הוא דווקא ע"י צמצום והעלם האור כידוע.

מן האור והחיות הנמשכים מאור אין סוף ית', שהוא בלתי מוגבל, הדבר אפשרי דווקא באמצעות צמצום והעלם של האור, כידוע.

האור הנמשך מאור אין סוף הוא בלתי מוגבל. לכן אהבה או יראה מוגבלות יכולות להיווצר ממנו רק באמצעות צמצום והסתרה של האור.

והצמצום שמצמצם את האור להיות ממנו התהוות אהבה מוגבלת הוא הנק' בחי' היכל האהבה כלומר שהוא ההעלם הגורם המשכת האהבה כו'.

הצמצום המצמצם את האור כדי שתיווצר ממנו אהבה מוגבלת הוא הנקרא בחינת היכל האהבה; כלומר, זהו ההעלם שגורם להמשכת האהבה וכו'.

הצמצום שמגביל את האור כדי שתוכל להיווצר אהבה מוגבלת נקרא בקבלה "היכל האהבה". זהו ההעלם שמאפשר להמשיך את האהבה.

וכן עדיין בהיכל הרצון כו' וכנודע. (וע' מ"ש בפ' וישב בד"ה שיר המעלות²² כו' היינו כחולמים²³ בענין אלביש שמים קדרות²⁴ שמים הם העגולים הם מלובשים בבחי' קדרות כו' שהוא העלם והסתר כו' ע"ש. וכך גם, באותו אופן, בהיכל הרצון וכו', כידוע. (וראו מה שנכתב בפרשת וישב, בד"ה "שיר המעלות... היינו כחולמים", בעניין "אלביש שמים קדרות": השמים הם העיגולים, והם מלובשים בבחינת קדרות וכו', שהיא העלם והסתר וכו'; עיינו שם.

היכל הרצון פועל באותו אופן. ההערה בסוגריים מפנה לתורה אור, וישב, שם מוסבר הפסוק "אלביש שמים קדרות": "השמים" הם העיגולים, והם מלובשים ב"קדרות", כלומר בהעלם.

ועדיין יש לפרש ענין השראת והתלבשות העגולים בהיכלות²⁵ וע' בע"ח [בעץ חיים] שמי"א פ"ד ה' ועמ"ש בד"ה יביאו לבוש²⁶ מלכות²⁷ ובד"ה מזמור שיר חנוכת הבית^{28,29} בענין מזון לבוש בית).

וכך אפשר להסביר גם את עניין השראתם והתלבשותם של העיגולים בהיכלות. ועיינו בעץ חיים, שער 41, פרקים 4 ו-5; וכן כמה שנכתב בד"ה "יביאו לבוש מלכות" ובד"ה "מזמור שיר חנוכת הבית", בעניין מזון, לבוש [ו]בית).

באותו אופן אפשר להסביר כיצד העיגולים שורים ומתלבשים בתוך ההיכלות. מובאות הפניות נוספות: עץ חיים, המאמר בתורה אור "יביאו לבוש מלכות", והמאמר בלקוטי תורה "מזמור שיר חנוכת הבית", העוסק במזון, לבוש ובית.

וכן עדיין בחי' הכלים הם מגבילים³⁰ את האורות ומעלימים אותם שלא יתגלו כמו שהם אלא יהיו נגבלים בתוכם ושיהיה התגלות החיות רק הארה מועטת

וכך גם הכלים מגבילים את האורות ומעלימים אותם, כדי שלא יתגלו כפי שהם, אלא יהיו מוגבלים בתוכם, וכדי שהחיות תתגלה רק כהארה מועטה;

הכלים פועלים כמו ההיכלות: הם מגבילים את האורות ומסתירים אותם, כך שרק הארה קלושה של חיות מתגלה.

והיינו בכדי להיות התהוות הנבראים שהם מוגבלים כידוע ושרש כל השרשים להעלמות אלו הוא מבחי עיגולים וכנ"ל

וזאת כדי שתיווצרנה הבריות, שהן מוגבלות, כידוע. ושרש כל השורשים של העלמות אלו הוא בבחינת העיגולים, כנזכר לעיל.

ההגבלה הזאת נדרשת כדי שיוכלו להיווצר נבראים מוגבלים. השורש העמוק ביותר של כל ההעלמות הללו הוא בחינת העיגולים.

(ועיין בע"ח [בעץ חיים] שער מ"א פ"ה³¹ במש"ש [במה שכתוב שם] לזה צריך שנודיעך ענין הלבושים וההיכלות מה ענינם³² כו' ע"ש).

(ועינינו בעץ חיים, שער 41, פרק 5, בדברים שנכתבו שם: "לזה צריך שנודיעך ענין הלבושים וההיכלות מה ענינם" וכו'; עיינו שם.)

עץ חיים מסביר מה הם "הלבושים" ו"ההיכלות". אדמו"ר הזקן מפנה למספר הפרק כפי שהיה במהדורה שלפניו; כפי שמציינת הערת קה"ת, במהדורות של ימינו הקטע נמצא בשער 42, פרק 3.

והנה אעפ"י [אף על פי] שהעלמות אלו הם בודאי מבחי קדושה עליונה כי המכוון בצמצום זה הוא בשביל שיתהוו הנבראים וכמבואר במ"א בפי

והנה, אף שהעלמות אלה הן בוודאי מצד הקדושה העליונה, שכן מטרת הצמצום הזה היא שהנבראים יתהוו, כפי שמוסבר במקום אחר בפירוש

העלמות אלה עצמן נובעות מהקדושה העליונה, שכן מטרת הצמצום היא להביא את הנבראים לידי התהוות. אדמו"ר הזקן מפנה להסבר שניתן במקום אחר על הפסוק המצוטט בחלק הבא.

כי הוי"ה הוא האלקים שהצמצום דשם אלקים הוא עצמו בחי' הוי' כו' עכ"ז [עם כל זה] בריבוי ההשתלשלות עד שנמשך בעגולים דעשיה שמהם נתהוו שמים וארץ הגשמיים

"כי הוי' הוא האלקים": הצמצום של שם אלקים הוא עצמו בחינת הוי' וכו'. ואף על פי כן, בעקבות השתלשלות מרובה, עד שהדבר נמשך בעיגולים של עולם העשיה, שמהם התהוו השמים והארץ הגשמיים,

"הוי' הוא האלקים" פירושו שהצמצום הקשור לשם אלקים הוא עצמו הוי'. ואף על פי כן, ככל שההשתלשלות יורדת עד לעיגולים של עולם העשיה, שמהם נוצרו השמים והארץ הגשמיים, ההסתר מתגבר.

שהם מבחי העגולים וכנראה בעליל שהשמים הם עגולים בטבען וכן כדור הארץ הוא עגול (וגם יסוד הרוח שבארץ הוא מבחי עגולים)

שהם מבחינת העיגולים, כפי שנראה בבירור: השמים עגולים מטבעם, וגם כדור הארץ עגול (וגם יסוד הרוח שבארץ הוא מבחינת העיגולים),

השמים והארץ הגשמיים נובעים מבחינת העיגולים, והדבר ניכר לעין: השמים עגולים מטבעם, וכדור הארץ אף הוא עגול. גם יסוד האוויר שסביב הארץ שייך לבחינת העיגולים.

הנה בריבוי ההשתלשלות נהווה מזה צמצום גמור והעלם גדול שנתעלם בחיי כח האלקי המחיה את העולם ונתלבש בלבושים רבים ועצומים³³ כי עולם הוא מלשון העלם³⁴ כנודע.

הנה, בעקבות השתלשלות מרובה נוצר מכך צמצום גמור והסתר גדול: הכוח האלקי המחיה את העולם נעשה נסתר ומתלבש בלבושים רבים ועצומים, שהרי המילה "עולם" קשורה למילה "העלם", כידוע.

בעקבות שרשרת ההשתלשלות הארוכה ההסתר נעשה מוחלט: הכוח האלקי המחיה את העולם מוסתר בלבושים רבים ועבים. המילה "עולם" קשורה למילה "העלם", כלומר הסתר.

ושרש כל השרשים להעלים זהו מבחי' ההעלם דעגולים העליונים שהאור מתעלם בהם ואינו מתגלה שמזה נמשך באצילות להיות הכלים מכסים על האורות ומעלימים אותם שיהיה גילוי

ושורש כל השורשים של ההסתר הוא מבחינת ההסתר שבעיגולים העליונים, שבהם האור נסתר ואינו מתגלה. מכך נובעת באצילות העובדה שהכלים מכסים על האורות ומסתירים אותם, כדי שגילוי

שורש כל ההסתר הוא ההסתר שבעיגולים העליונים, שבהם האור נסתר ואינו מתגלה. מכך נובע שבאצילות הכלים מכסים על האורות ומסתירים אותם.

החיות מוגבל בתוכם בגבול שמזה הוא הגורם שברבוי ההשתלשלות יהיה בחינת העלם גמור שיתעלם הכח האלקות ויתלבש בלבושים רבים עד שיהיה נראה כאלו העולם הוא יש ודבר בפ"ע [בפני עצמו] (וכמ"ש מזה בסש"ב [בספר של בינונים] פרק כ"א כ"ב):

החיות יהיה מוגבל בתוכם, בתוך גבול. הדבר גורם לכך שבעקבות השתלשלות מרובה יהיה הסתר גמור: הכוח האלקי יוסתר ויתלבש בלבושים רבים, עד שייראה כאילו העולם הוא יש ודבר בפני עצמו. (וכפי שנכתב על כך בספר של בינונים, פרקים כ"א-כ"ב).

הגבלת החיות בתוך כלי האצילות היא הגורמת לכך שבהמשך ההשתלשלות נוצר הסתר מוחלט, שבו העולם נראה כאילו הוא קיים בפני עצמו. התניא (ספר של בינונים), פרקים כ"א וכ"ב, עוסק בכך.

קטע 4 • 151-19

האתערותא דלתתא

15 ג והנה באתערותא דלתתא הוא אתערותא דלעילא³⁵ ע"י שהאדם מעמיק ונותן דעת ולב לראות איך שהקב"ה מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית.

3. כעת, באמצעות אתערותא דלתתא מתעוררת אתערותא דלעילא, כאשר האדם מעמיק ומתמסר במחשבתו ובלבו לראות כיצד הקדוש ברוך הוא מחדש את מעשה בראשית בכל יום תמיד.

סעיף 3 מראה כיצד מאמציו של האדם מגיעים למעלה: באמצעות אתערותא דלתתא מתעוררת אתערותא דלעילא. אתערותא דלתתא היא התבוננותו המעמיקה של האדם בכך שה' מחדש את הבריאה בכל יום, כלשון ברכת הבוקר שלפני קריאת שמע.

וכמ"ש וידעת היום³⁶ וגוי וכולא קמיה כלא חשיב ממש ומה שהעולם נדמה ליש ודבר הוא מצד ההעלם וההסתר שמתעלם הכח האלקות

כמו שכתוב: "וידעת היום" וגוי, ו"הכול לפניו נחשב ממש כלא". העובדה שהעולם נראה כיש וכדבר ממש נובעת מההעלם וההסתר, שבגללם הכוח האלקי מוסתר;

הפסוק "וידעת היום" קורא להתבוננות זו, ו"הכול לפניו נחשב כלא". העולם נראה כדבר ממש בפני עצמו רק משום שהכוח האלקי שבתוכו נסתר.

אבל כאמת אין עוד מלבדו³⁷ כו' נמצא שהוא פועל שיועבר הצמצום וההעלם שמתעלם הכח האלקות ולהיות מתגלה בבחינת גילוי.³⁸

אבל לאמיתו של דבר "אין עוד מלבדו" וכו'. נמצא שהוא פועל להסיר את הצמצום וההעלם שבגללם הכוח האלקי מוסתר, כדי שיתגלה באופן גלוי.

לאמיתו של דבר, "אין עוד מלבדו". כאשר האדם תופס זאת, הוא מסיר את ההעלם שבנפשו, והכוח האלקי מתגלה.

16 ובאתעדלית [ובאתערותא דלתתא] זו גורם אתערותא דלעילא שגם למעלה לא יהיו בחיי הכלים מעלימים את האורות ומגבילין אותן ושיהיו בוקעין ומתגלין למטה כמו שהם ממש ולא יהיי [יהיה] בחיי ההסתרות והצמצומים כו'.

ובאמצעות אתערותא דלתתא זו הוא מעורר אתערותא דלעילא: שגם למעלה הכלים לא יסתירו את האורות ולא יגבילו אותם, ושהאורות יבקעו ויתגלו למטה כפי שהם ממש, ולא יהיו הסתרות וצמצומים וכו'.

ההתבוננות למטה מעוררת התעוררות מקבילה למעלה. גם שם הכלים חדלים להסתיר ולהגביל את האורות, והאורות בוקעים ומתגלים למטה כפי שהם.

והיינו כמו שיהיה לעתיד לבא דכתיב ונגלה כבוד³⁹ הוי' וגוי' שלא יסתיר העולם על אור קדושתו ב"ה זה דומה למה שיהיה לעתיד לבוא, שעליו נאמר: "ונגלה כבוד הוי' וגוי'", כאשר העולם לא יסתיר את אור קדושתו יתברך;

זהו מעין מה שיתרחש לעתיד לבוא, שעליו אומר ישעיהו: "ונגלה כבוד הוי'"; אז העולם כבר לא יסתיר את קדושתו של ה'.

וכמו שהיה לפני החטא שהיה העולם מזוכך ביותר עד שלא היה מסתיר כלל על גילוי אלקותו ית' שהרי אדה"ר [אדם הראשון] גם כשהיה מלוכש בגוף השיג בג"ע [בגן עדן] סודות התורה⁴⁰ כו'

וכפי שהיה לפני החטא, כאשר העולם היה מזוכך ביותר ולא הסתיר כלל את גילוי אלקותו יתברך. הרי אדם הראשון, גם כשהיה מלוכש בגוף, השיג בגן עדן את סודות התורה וכו'.

הדבר מזכיר גם את העולם שלפני חטאו של אדם, שהיה מזוכך כל כך שלא הסתיר דבר מגילוי האלקות. אדם, אף שהיה מלוכש בגוף, השיג בגן עדן את סודות התורה.

וגם כללות השתלשלות העולמות היה מזוכך ביותר משהם עתה שאור א"ס היה מתגלה בהם ביותר וכמ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער השבת דמה שכעת נק' בחי' ז"א דאצילות היה אז מדרגה זו בבחי' עולם הבריאה

גם כללות השתלשלות העולמות הייתה מזוככת הרכה יותר מכפי שהיא כיום, ולכן אור אין סוף התגלה בהם יותר. וכפי שכתוב בפרי עץ חיים, שער השבת, שמה שכיום נקרא בחינת ז"א דאצילות היה אז בדרגת עולם הבריאה.

לפני החטא כללות השתלשלות העולמות הייתה מזוככת יותר, ואור אין סוף התגלה בה יותר. בפרי עץ חיים נאמר שהדרגה שכיום נקראת ז"א דאצילות הייתה אז בדרגת עולם הבריאה; הבריאה עמדה אז במקום גבוה בהרכה ממקומה כיום.

והרי בחי' הבריאה דעתה הרי הוא רחוק מאד בערך מז"א דאצילות שהרי בחי' אצילות הוא בחי' אלקות והוא כח מכחותיו ואור א"ס שורה בו בתכלית הגילוי משא"כ בריאה היא יש מאין כו'

והרי בחינת הבריאה כפי שהיא כיום רחוקה מאוד בערכה מז"א דאצילות. בחינת אצילות היא אלקות, והיא כוח מכחותיו, ואור אין סוף שורה בה בגילוי גמור; ואילו בריאה היא יש מאין וכו',

הפער בין השתיים עצום. אצילות היא אלקות, כוח מכחותיו של ה', ואור אין סוף גלוי בה לגמרי; לעומת זאת בריאה היא "יש מאין", עולם נברא.

והם נבראים נפרדים ומחודשים מאין ליש והם בעלי גבול וכנודע וכחטא אדם הראשון הוא שנתגשמו העולמות להיות אור א"ס מאיר בהם ע"י העלם וצמצום עד שבעה"ז [שבעולם הזה] הגשמי אור א"ס מוסתר בהם בתכלית כנ"ל.

והם נבראים נפרדים, שנתחדשו מאין ליש והם בעלי גבול, כידוע. חטאו של אדם הראשון הוא שגרם לעולמות להתגשם, כך שאור אין סוף מאיר בהם באמצעות הסתר וצמצום, עד שבעולם הזה הגשמי אור אין סוף מוסתר בהם בתכלית, כנזכר לעיל.

הנבראים שבעולם הבריאה נפרדים, נבראו מחדש והם מוגבלים. חטאו של אדם גרם לעולמות להתגשם, כך שאור אין סוף מאיר בהם כיום רק באמצעות הסתר, עד שבעולם הגשמי שלנו הוא מוסתר לחלוטין.

17 וכאשר למטה נעשה אתכפיא סט"א [סטרא אחרא] דהיינו העברת הצמצום וההסתרה שיהיה בחי' גילוי אלקות בנפש האדם על ידי זה נעשה למעלה גם כן גילוי אלקות שלא יהיו בחי' כלים המסתירים את האורות כו'.

וכאשר למטה נעשה ביטול הסטרא אחרא, כלומר, מסירים את הצמצום וההסתרה, כך שתהיה בנפש האדם התגלות אלקות, הרי שבכך מתרחשת גם למעלה התגלות אלקות, כך שהכלים לא יסתירו את האורות וכו'.

ה"ביטול הסטרא אחרא" שעליו מדבר הזוהר מוגדר כאן כהסרת הצמצום וההסתרה, המביאה להתגלות אלקות בנפש האדם. כאשר הדבר מתרחש למטה, אלקות מתגלה גם למעלה, והכלים שוב אינם מסתירים את האורות.

18 וז"ש [וזהו שכתוב] והתקדשתם והייתם קדושים⁴¹ כי קדוש אני הוי"ה. ולכאורה אין זה טעם שלפי שהוא ית' קדוש צריכים ישראל להיות ג"כ קדושים.

וזהו [הפירוש של] מה שכתוב: "והתקדשתם והייתם קדושים, כי קדוש אני הוי"ה". לכאורה, אין בכך נימוק: משום שהוא יתברך קדוש, גם ישראל צריכים להיות קדושים.

הפסוק "והתקדשתם והייתם קדושים, כי קדוש אני הוי"ה" נראה כמביא נימוק תמוה. מדוע העובדה שה' קדוש מחייבת את ישראל להיות קדושים?

אך העניין בפ"י והתקדשתם כמאמר רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] קדש את עצמך במותר לך⁴² דהיינו להיות אתכפייא סט"א [סטרא אחרא] שלא יסתירו השמים והארץ וכל

אלא העניין הוא כך: פירוש "והתקדשתם" הוא כדברי חז"ל: "קדש את עצמך במותר לך". כלומר, להכניע את סטרא אחרא, כדי שהשמיים והארץ וכל

חז"ל מפרשים את "והתקדשתם" כ"קדש את עצמך במותר לך" — לפרוש אפילו מדברים מותרים. פירוש הדבר הוא הכנעת סטרא אחרא, כדי שהעולם הגשמי שוב לא יסתיר את קדושת ה'.

גשמיות העולם על אור קדושתו ית' ועי"ז יהיה למעלה ג"כ קדוש אני הוי' כו' דקדוש הוא לשון הבדלה⁴³ כנודע.

הגשמיות שבעולם לא תסתיר את אור קדושתו יתברך. ועל ידי כך יהיה גם למעלה "קדוש אני הוי"ה" וכו', שהרי "קדוש" הוא לשון הבדלה, כידוע.

על ידי כך מתהווה גם למעלה "קדוש אני הוי"ה". "קדוש" פירושו "נבדל", ולכן מה שמתגלה למעלה הוא קדושת ה' הנבדלת מן העולמות ונעלית מהם.

19 והיינו שיהיה בחי' גילוי עצמות אלקותו ית' שלמעלה מצמצום הכלים שמגבילים האורות כי באתערותא דלתתא אתערותא דלעילא כנ"ל.

כלומר, תהיה התגלות של עצמות אלקותו ית', שלמעלה מן הצמצום של הכלים המגבילים את האורות; שכן על ידי אתערותא דלתתא באה אתערותא דלעילא, כפי שהוזכר לעיל.

ההתגלות שלמעלה היא של עצמותו של ה', מעבר לצמצום של הכלים המגבילים את האורות. היא באה בעקבות אתערותא דלתתא, המעוררת אתערותא דלעילא.

וזהו ענין המאמר בזוה"ק [בזוהר הקדוש] כד אתכפיא סט"א [סטרא אחרא] לתתא אסתלק יקרא דקב"ה [דקודשא בריך הוא] בכולהו עלמין⁴⁴ דהיינו ע"י דאתכפיא סט"א [סטרא אחרא] שהועבר הצמצום וההסתרה דשמים וארץ הגשמיים ע"י אסתלק יקרא דקוב"ה [דקודשא בריך הוא] בכולהו עלמין

וזהו עניינו של המאמר בזוהר הקדוש: "כאשר הסטרא אחרא נכפית למטה, כבודו של הקדוש ברוך הוא עולה בכל העולמות". כלומר, על ידי כפיית הסטרא אחרא מוסרים הצמצום וההסתרה של השמים והארץ הגשמיים, וכך כבודו של הקדוש ברוך הוא עולה בכל העולמות:

כעת מתבארים דברי זוהר. כאשר הסטרא אחרא נכפית למטה, מוסר ההסתרה של השמים והארץ הגשמיים, וכבודו של ה' "עולה" בכל העולמות.

דהיינו שגם למעלה מת גלים האורות ובוקעים דרך הכלים כנ"ל ואסתלק יקרא דקוב"ה [דקודשא בריך הוא] בכולהו עלמין הם עלמין סתימין ועלמין דאתגלין

כלומר, גם למעלה האורות מתגלים ובוקעים דרך הכלים, כפי שהוזכר לעיל. ו"כבודו של הקדוש ברוך הוא עולה בכל העולמות" — אלה הם העולמות הסתומים והעולמות הגלויים.

"עלייה" זו פירושה שגם למעלה האורות מתגלים ובוקעים דרך הכלים. "כל העולמות" כוללים הן את העולמות הסתומים והן את העולמות הגלויים.

וזהו המכוון בתורה ומצות שגורמים ע"י השראת אור א"ס דהיינו כנ"ל דכד אתכפיא סט"א [סטרא אחרא] בסור מרע ועשה טוב⁴⁵

וזו הכוונה בתורה ובמצוות, שעל ידיהן גורמים להשראת אור אין סוף: כלומר, כפי שהוזכר לעיל, כאשר הסטרא אחרא נכפית באמצעות "סור מרע ועשה טוב",

כך התורה והמצוות ממשיכות את אור אין סוף, ובכך מתבהרת השאלה שבסעיף 1. כפיית הסטרא אחרא באמצעות "סור מרע ועשה טוב" היא אתערותא דלתתא.

אזי באתערותא דלתתא אתערותא דלעילא שיהיה למעלה העברת כל ההעלמות המעלימים את גילוי אור וחיות כו'

אזי, על ידי אתערותא דלתתא באה אתערותא דלעילא, כך שלמעלה יוסרו כל ההעלמות המסתירות את גילוי האור והחיות וכו',

אתערותא דלתתא זו מעוררת אתערותא דלעילא, המסירה את כל ההעלמות המסתירות את האור והחיות.

עד שגם צמצום הכלים המגבילים את האורות ומסתירים אותו יועבר ג"כ שיהיו האורות בוקעים ומתגלים למטה כנ"ל (ועמ"ש בפי חקת ע"פ ע"כ יאמרו המושלים באו חשבון כו').

עד שאפילו צמצום הכלים המגבילים את האורות ומסתירים אותם יוסר גם הוא, כדי שהאורות יבקעו ויתגלו למטה, כפי שהוזכר לעיל. (ועיינו במה שכתוב בפרשת חוקת על הפסוק "על כן יאמרו המושלים בואו חשבון" וכו').

גם צמצום הכלים מוסר, כדי שהאורות יבקעו ויתגלו למטה. הסוגריים מפנים למאמר בפרשת חוקת על "על כן יאמרו המושלים בואו חשבון".

ועתה יובן ג"כ שרש ענין קיום המצות בארץ ישראל דוקא וכמ"ש לעשות בארץ כו'. כי

ועתה יובן גם שורש ענין קיום המצוות דוקא בארץ ישראל, וכמו שכתוב: "לעשות בארץ" וכו'. כי

כך יכול אדמו"ר הזקן להסביר מדוע יש לקיים את המצוות דוקא בארץ ישראל, כפי שנאמר: "לעשות בארץ".

הנה כתיב בה בא"י [בארץ ישראל] ארץ אשר היא זבת חלב ודבש.⁴⁶ פי' לשון זבת הוא לשון מפעיל שעושה להיות זב חלב ודבש.

הנה כתוב עליה, על ארץ ישראל: "ארץ אשר היא זבת חלב ודבש". פירושו של הביטוי "זבת" הוא לשון מפעיל: היא גורמת לחלב ולדבש לזוב.

הארץ נקראת "ארץ אשר היא זבת חלב ודבש". המילה "זבת" היא בלשון מפעיל: הארץ אינה זבה בעצמה בלבד, אלא גורמת לחלב ולדבש לזוב.

קטע 5 • 2011

חלב ודבש

20 והענין הוא כי חלב ודבש הם בחי' כללות השתלשלות ע"ס [עשר ספירות] שהם בחי' מ"ה [שם מ"ה] וב"ן [ושם

ב"ן] שהם חסדים וגבורות חלב הוא בחי' חסדים⁴⁷ ודבש הוא בחי' גבורות

הענין הוא שחלב ודבש הם בחינת כללות ההשתלשלות של עשר הספירות, שהן בחינת [השמות] מ"ה וב"ן, שהם חסדים וגבורות: חלב הוא בחינת חסדים, ודבש הוא בחינת גבורות.

חלב ודבש מסמלים את כללות ההשתלשלות של עשר הספירות, המורכבת מהשמות מ"ה וב"ן — שתי צורות של שם הוי', שערכן המספרי 45 ו'52 — שהם חסדים, כוחות של חסד, וגבורות, כוחות של דין. החלב הוא חסדים, והדבש הוא גבורות.

כי דבש נקי דין דגדלות⁴⁸ כנודע שלכך נאמר כי כל שאור וכל דבש⁴⁹ לא תקטירו כו'.

כי הדבש נקרא "דין דגדלות", כידוע; ולכן נאמר: "כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו" וכו'.

הדבש נקרא "דין דגדלות", צורה חזקה של גבורה. משום כך התורה אוסרת להקטיר דבש על המזבח, כמו שאסרה להקטיר שאור.

ושניהם הן בחיי מוחין דגדלות חלב הוא בחיי מוחין דגדלות דחסדים⁵⁰ וכמשל חלב האם שמגדל את הולד וממשיך בו שכל⁵¹ כו'.

ושניהם הם בחינת מוחין דגדלות: החלב הוא בחינת מוחין דגדלות של חסדים, וכמו במשל חלב האם, שמגדל את התינוק וממשיך בו שכל וכו'.

גם החלב וגם הדבש הם בחינת "מוחין דגדלות". החלב הוא מוחין דגדלות של חסדים, בדומה לחלב אם שמגדל את התינוק ומפתח את שכלו.

וכך למעלה הוא בבחינת בינה שמגדלת אברים דז"א ע"י השפעת השכל והוא הנק' בחינת חלב דאימא. וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] עשה להדדים במקום בינה כו'.

כך גם למעלה: בחינת בינה מגדלת את איברי ז"א באמצעות השפעת השכל, וזה נקרא בחינת חלב דאימא. וכמאמר חז"ל: "עשה לה דדים במקום בינה" וכו'.

למעלה, זהו עניינה של בינה, ה"אם" (אימא), המגדלת את "איברי" ז"א, המדות, באמצעות השפעת שכל לתוכם; הדבר נקרא "חלב דאימא". גם חז"ל אמרו שהדדים נקבעו במקום הבינה.

ובע"ח [ובעץ חיים] (שער הכללים ספ"ג [סוף פרק ג']) מבואר ג"כ בענין אלד"ד [אלדד] ומיד"ד [ומידד] שהם שני דדים דאימא⁵² שמהם יוצא החלב לז"א לגדלו כו' (ועמ"ש בפ' ויחי ע"פ חכלילי כו' ולבן שנים מחלב).⁵³

ובספר עץ חיים (שער הכללים, סוף פרק ג') מבואר גם בענין אלדד ומידד, שהם שני הדדים של אימא, שמהם יוצא החלב לז"א כדי לגדלו וכו'. (וראה מה שנכתב בפרשת ויחי על הפסוק "חכלילי" וכו', "ולבן שיניים מחלב").

עץ חיים דורש את השמות אלדד ומידד כרמז ל"דד": הם שני הדדים של אימא, שמהם נמשך חלב לז"א כדי לגדלו. ההפניה היא למאמר בפרשת ויחי על "ולבן שיניים מחלב".

ודבש הוא בחיי מוחין דגדלות דגבורות שהרי נק' דין דגדלות והיינו שהם בחינת גילוי האורות היפך בחיי הצמצום של הכלים כו'

והדבש הוא בחינת מוחין דגדלות של גבורות, שהרי הוא נקרא "דין דגדלות". כלומר, הם בחינת גילוי האורות, היפך בחינת צמצום הכלים וכו'.

הדבש הוא מוחין דגדלות של גבורות. כמו החלב, הוא מסמל את גילוי האורות, בניגוד לצמצום המגביל של הכלים.

(וע' פע"ח [פרי עץ חיים] שער כוונת השופר ספ"א [סוף פרק א']⁵⁴ בענין דבש⁵⁵ ועמ"ש בפ' תבא ע"פ היום הזה⁵⁶ ה' אלקיך מצוך וכו').

(וראה פרי עץ חיים, שער כוונת השופר, סוף פרק א', בענין הדבש; וראה מה שנכתב בפרשת תבוא על הפסוק "היום הזה ה' אלקיך מצוך" וכו').

הסוגריים מפנים לפרי עץ חיים בענין הדבש, שם מוסבר שהדינים, לאחר המתקתם, נעשים ל"טעם דבש". כמו כן, הם מפנים למאמר בפרשת תבוא על "היום הזה ה' אלקיך מצוך".

וזהו ענין זבת חלב ודבש⁵⁷ שהם מוחין דגדלות שהוא היפך ההעלם והצמצום שהוא בחי' מוחין דקטנות כו'.

וזהו ענין "זבת חלב ודבש": הם מוחין דגדלות, שהם היפך ההעלם והצמצום, שהם בחינת מוחין דקטנות וכו'.

לכן "זבת חלב ודבש" פירושו מוחין דגדלות, ההפך מההעלם והצמצום של מוחין דקטנות.

ומזה נמשך גם בגשמיות שיהיה החלב נוטף מן העצים⁵⁸ ומן התאנים⁵⁹ כו'. והוא מחמת סיבת בקיעת האורות את הכלים למעלה כנ"ל.

ומכאן נמשך הדבר גם בגשמיות: החלב מטפטף מן העצים, [והדבש] מן התאנים וכו'. הסיבה לכך היא שהאורות בוקעים את הכלים למעלה, כפי שנאמר לעיל.

ההשפעה הרוחנית מתבטאת גם בגשמיות: בארץ החלב מטפטף מן העצים והדבש מן התאנים, כפי שמתארים חז"ל. הסיבה לכך היא שהאורות בוקעים את הכלים למעלה.

וזהו כללות ענין מצות דכניסת א"י [ארץ ישראל] לקיים שם התוהמ"צ [התורה והמצוות] דכתיב לעשות בארץ⁶⁰ כו'. ופי' לעשות⁶¹ הוא לתקן כמו ועשתה את צפרניה ותרגמו ותתקן⁶² כו'.

וזהו עניינה הכללי של מצוות הכניסה לארץ ישראל: לקיים שם את התורה והמצוות, כמו שכתוב: "לעשות בארץ" וכו'. פירוש המילה "לעשות" הוא לתקן, כמו "ועשתה את צפרניה", שתרגמו "ותתקן" וכו'.

זוהי המטרה הכללית של מצוות הכניסה לארץ: לקיים שם את התורה והמצוות. "לעשות" פירושו כאן "לתקן", כמו "ועשתה את צפרניה", שהתרגום שהאדמו"ר הזקן מצטט מפרש "ותתקן".

והיינו לתקן בארץ שיהיה בחי' ארץ זבת חלב כו' שיבקעו האורות את הכלים ויתגלו למטה ע"י קיום התורה ומצוות שיקיימו בא"י [בארץ ישראל] דבאתערותא דלתתא אתערותא דלעילא כנ"ל:⁶³

כלומר, לתקן בארץ, כדי שתהיה בה הבחינה של "ארץ זבת חלב" וכו' — שהאורות יבקעו את הכלים ויתגלו למטה באמצעות קיום התורה והמצוות שיקיימו בארץ ישראל; שכן על ידי אתערותא דלתתא באה אתערותא דלעילא, כפי שנאמר לעיל.

לכן "לעשות בארץ" פירושו לתקן את הארץ, כך שתהיה "ארץ זבת חלב". באמצעות קיום המצוות שם, האורות בוקעים את הכלים ומתגלים למטה.

טעות המרגלים והכפלת "מאד"

21 ד ואחר כל הנ"ל יובן ג"כ ענין המעשה דמרגלים שלא רצו ליכנס לא"י [לארץ ישראל] מפני ששרשם הוא

מבחי לאה עולם המחשבה⁶⁴ כו'

4. לאחר כל האמור לעיל יובן גם ענין פרשת המרגלים: הם לא רצו להיכנס לארץ ישראל, מפני ששרשם הוא בבחינת לאה, עולם המחשבה וכו'.

סעיף 4 מחיל את כל מה שהתבאר עד כה על פרשת המרגלים. הם לא רצו להיכנס לארץ, מפני ששרשם בלאה, המסמלת את עולם המחשבה.

(כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שער הארת המוחין פ"א) וטענו למה צריכים לירד בבחי' עולם הדבור שהוא בחי' מל' דאצילות סוף כל דרגין כו'

(כמו שכתוב בעץ חיים, שער הארת המוחין, פרק א). והם טענו: מדוע עלינו לרדת לעולם הדיבור, שהיא בחינת מלכות של עולם האצילות, סוף כל הדרגות וכו',

הסוגריים מציינים את המקור בעץ חיים לענין שורשם. המרגלים טענו: מדוע עלינו לרדת לעולם הדיבור, שהוא מלכות של אצילות, המכונה "סוף כל הדרגות" מפני שהיא האחרונה בספירות?

בכדי לקיים שם התורה ומצות בדבור ובמעשה שע"י יהיה בחי' גילוי אור א"ס שיבקעו האורות כו'

כדי לקיים שם את התורה והמצוות בדיבור ובמעשה, ועל ידי כך תהיה בחינת גילוי של אור אין סוף, שהאורות יבקעו וכו'?

הירידה נועדה לקיום התורה והמצוות בדיבור ובמעשה, כדי שאור אין סוף יתגלה והאורות יבקעו את הכלים, כפי שהתבאר בסעיף 3.

הלא זה אפשר לקיים גם ע"י התורה ומצות ברוחניות ולא בעשייה גשמיות דהיינו כי גם בעולם המחשבה יש כל פרטים הנמצאים בדבור ובמעשה מאחר שהדבור נמשך מן המחשבה.

הרי אפשר לקיים זאת גם באמצעות התורה והמצוות ברוחניות, ולא בעשייה גשמית. כלומר, גם בעולם המחשבה מצויים כל הפרטים שנמצאים בדיבור ובמעשה, מאחר שהדיבור נמשך מן המחשבה.

טענתם הייתה שאפשר להשיג אותו הדבר על ידי קיום התורה והמצוות ברוחניות, בלי מעשה גשמי. מאחר שהדיבור נמשך מן המחשבה, כל פרט המצוי בדיבור ובמעשה כבר קיים בעולם המחשבה.

22 וא"כ כל מצוה ומצוה שמקיים בדבור או במעשה גשמיות יכול הוא לקיימה ברוחניות בבחינת מחשבה. ועיי' יהיה ג"כ למעלה בחי' גילוי אור א"ס כו'.

אם כן, כל מצווה ומצווה שאדם מקיים בדיבור או במעשה גשמי, הוא יכול לקיים גם ברוחניות, בבחינת מחשבה; ועל ידי כך תהיה גם למעלה בחינת גילוי של אור אין סוף וכו'.

אם כל פרט במצוות קיים במחשבה, הרי שכל מצווה שנעשית בדיבור או במעשה גשמי יכולה להיעשות גם ברוחניות, במחשבה. גם הדבר הזה, טענו המרגלים, יביא לגילוי אור אין סוף למעלה.

וכדוגמא שאמרו באברהם קיים אברהם את כל התורה כולה עד שלא ניתנה וא"א לומר שקיים כל התורה בפועל ממש⁶⁵

וכדוגמא לכך, מה שאמרו על אברהם: "אברהם קיים את כל התורה כולה עד שלא ניתנה". אי אפשר לומר שהוא קיים את כל התורה בפועל ממש,

הם מביאים כדוגמא את אברהם, שעליו אמרו חז"ל שקיים את כל התורה כולה עוד לפני שניתנה. אין הכוונה שהוא קיים את כולה בפועל ממש.

שהרי יש כמה מצוות שלא היה אפשר לו לקיימם כלל. אלא שקיים אותם ברוחניות שהמשיך כל האורות עליונים הנמשכים ע"י המצוות כו'.

שהרי היו כמה מצוות שלא היה יכול לקיים כלל. אלא שהוא קיים אותן ברוחניות: הוא המשיך את כל האורות העליונים שנמשכים על ידי המצוות וכו'.

היו מצוות אחדות שלא היה יכול לקיים כלל בפועל. הוא קיים אותן ברוחניות, על ידי שהמשיך את כל האורות העליונים שהמצוות ממשיכות; ומכאן, לכאורה, שהשפעת המצוות למעלה אינה תלויה במעשה.

23 וכמו כן היו סבורים המרגלים שיקיימו המצוות ברוחניות דהיינו בבחינת עולם המחשבה כו' ועל כן לא רצו ליכנס לארץ ישראל.

בדומה לכך, המרגלים סברו שיוכלו לקיים את המצוות ברוחניות, כלומר, בבחינת עולם המחשבה וכו'; ולכן לא רצו להיכנס לארץ ישראל.

המרגלים חשבו שגם הם יכולים לקיים את המצוות ברוחניות, בעולם המחשבה, ולכן לא ראו צורך להיכנס לארץ.

אך באמת היו מוטעים שהעיקר הוא לעשותם בארץ דוקא וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] כמה תפלות⁶⁶ התפלל משה ליכנס לא"י [לארץ ישראל] ושאלו וכי לאכול מפירותיה היה צריך אלא לקיים את המצות התלוים בה

אך באמת הם טעו, כי העיקר הוא לקיים את המצוות דווקא בארץ, וכמאמר חז"ל: כמה תפלות התפלל משה כדי להיכנס לארץ ישראל! ושאלו: וכי היה צריך לאכול מפירותיה? אלא [היה זה] כדי לקיים את המצוות התלויות בה.

אך הם טעו: העיקר הוא לקיים את המצוות בארץ עצמה. חז"ל מדגישים זאת בדבריהם על משה: תפלותיו הרבות להיכנס לארץ לא היו כדי ליהנות מפירותיה, אלא כדי לקיים את המצוות שאפשר לקיים רק בה.

והיינו שצריך להמשיך את האורות העליונים שיבקעו את הכלים כו' שאי אפשר לגרום המשכה זו אם לא ע"י מעשה דוקא ולא במחשבה כו'.⁶⁷

כלומר, צריך להמשיך את האורות העליונים, שיבקעו את הכלים וכו'; ואי אפשר לגרום להמשכה זו אלא דווקא באמצעות מעשה, ולא באמצעות מחשבה וכו'.

המטרה היא להמשיך את האורות העליונים עד שיבקעו את הכלים, ורק מעשה בפועל יכול להביא לכך, ולא מחשבה.

24 והטעם הוא משום דסוף מעשה עלה⁶⁸ במחשבה תחלה⁶⁹ וכמאמר נעוץ תחלתן בסופן^{70,71} וכי שכל דבר שהוא גבוה ומרומם יותר בעצם יתלבש דוקא בדבר היותר נמוך. וכענין מאמר רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] די לחכימא ברמיזא⁷² כו'.

הטעם הוא ש"סוף מעשה עלה במחשבה תחילה", וכמאמר "נעוץ תחילתן בסופן" וכו': כל דבר שהוא נעלה ומרומם יותר במהותו, מתלבש דווקא בדבר הנמוך ביותר. זה דומה למה שאמרו חז"ל: "די לחכימא ברמיזא" וכו'.

הטעם הוא עיקרון המתבטא בשני מאמרים: "סוף מעשה עלה במחשבה תחילה" ו"נעוץ תחילתן בסופן". הדבר הנעלה ביותר במהותו מתלבש דווקא בדבר הנמוך ביותר, כפי שממחיש המאמר "די לחכימא ברמיזא".

דהיינו כשיש שכל עמוק מאד אשר א"א להסבירו לזולתו ע"י אותיות הדבור מגודל עמקותו אשר לא יכילו אותו אותיות הדבור ולא יהיה יכול להוגבל בהן עכ"ז [עם כל זה] יוכל להבינהו לזולתו ע"י רמז בתנועה גשמיות כו'.

כלומר, כאשר יש רעיון עמוק מאוד שאי אפשר להסבירו לזולת באמצעות אותיות הדיבור, מפני עומקו הרב, שכן אותיות הדיבור אינן יכולות להכיל אותו והוא אינו יכול להיות מוגבל בהן, בכל זאת אפשר להביא את הזולת להבנתו באמצעות רמז, בתנועה גופנית וכו'.

רעיון עמוק מאוד עשוי להיות מעבר ליכולתן של אותיות הדיבור, שאינן יכולות להכיל אותו או לתחום אותו. ובכל זאת אפשר להעבירו לאדם אחר באמצעות רמז, בתנועה גופנית.

25 ונמצא שיש יתרון לתנועה ורמיזה שהיא גשמיות יותר מאותיות הדבור שהם רוחניים בזה שדבר הגבוה יותר יתלבש בהם דוקא ולא בדבור כו'.

נמצא שלתנועה ולרמז, שהם גשמיים יותר מאותיות הדיבור הרוחניות, יש יתרון: הדבר הנעלה יותר מתלבש דווקא בהם, ולא בדיבור וכו'.

נמצא שלתנועה גשמית יש יתרון על אותיות הדיבור הרוחניות: הדבר הנעלה יותר מתלבש דווקא בתנועה, ולא במילים.

וכמו כן יובן למעלה שלהיות המשכה עליונה להיות גילוי בחינת מוחין דגדלות שיבקעו האורות את הכלים אי אפשר לעורר זה כ"א ע"י מעשה דוקא ולא ע"י בחינת המחשבה משום דנעוץ תחלתן בסופן⁷³ כו'.

כך יובן גם למעלה: כדי שתהיה המשכה עליונה ויתגלה המוחין דגדלות, כך שהאורות יבקעו את הכלים, אי אפשר לעורר זאת אלא באמצעות מעשה דווקא, ולא באמצעות בחינת המחשבה, משום ש"נעוץ תחילתן בסופן" וכו'.

כך הוא גם למעלה. את גילוי המוחין דגדלות, שבו האורות בוקעים את הכלים, אפשר לעורר רק באמצעות מעשה בפועל ולא באמצעות מחשבה, משום שהתחלה נעוצה בסוף.

(ועיין במשנה פ"ב דיבמות דף ק"ד ע"ב כל דבר שהוא מעשה⁷⁴ כו') וע"כ ביקש משה ליכנס לארץ דוקא

(ועיינו במשנה, פרק י"ב דיבמות, דף ק"ד ע"ב: "כל דבר שהוא מעשה" וכו'). לכן ביקש משה להיכנס דווקא לארץ.

המשנה העוסקת בחליצה מלמדת רעיון דומה: אמירת הדברים אינה מעכבת, אך רבי אליעזר לומד מן הפסוק "ככה יעשה" ש"כל דבר שהוא מעשה" מתקיים. משום כך ביקש משה להיכנס לארץ עצמה.

(ועיין מ"ש בפ' ויצא ע"פ וללכן שתי בנות.^{75,76} ועמ"ש ע"פ ראשי המטות^{77,78} מענין יתרון בחי' המעשה דוקא משא"כ בבחי' מחשבה כו' ובד"ה מי מנה עפר יעקב^{79,80} כו' ועמ"ש ע"פ יביאו לבוש⁸¹ מלכות).⁸²

(ועיינו במה שנכתב בפרשת ויצא על הפסוק "וללכן שתי בנות"; ובמה שנכתב על הפסוק "ראשי המטות", בעניין היתרון של בחינת המעשה דווקא, בשונה מבחינת המחשבה וכו'; וכמאמר הפותח "מי מנה עפר יעקב" וכו'; וכן במה שנכתב על הפסוק "יביאו לבוש מלכות").

ההערה מפנה למאמרים נוספים העוסקים ביתרון המעשה על המחשבה: המאמר בפרשת ויצא על "וללכן שתי בנות", המאמר על "ראשי המטות", המאמר "מי מנה עפר יעקב" והמאמר על "יביאו לבוש מלכות".

וזוהו שכתוב טובה הארץ מאד מאד.⁸³ פי' ב' פעמים מאד הם כנגד עלמין סתימין דלא אתגליין וזוהו שכתוב: "טובה הארץ מאד מאד". פירוש הדבר הוא ששתי הפעמים "מאד" מכוונות לעולמות הסתומים שאינם מתגלים,

כעת נענית השאלה הראשונה של המאמר, על הכפילות "מאד מאד". שתי הפעמים "מאד" מכוונות לשני סוגי עולמות; הראשון הוא העולמות הסתומים, שאינם מתגלים.

שהם היכלות דאוי"א [דאבא ואימא] ועלמין דאתגליין שהם היכלות דזו"נ [דזעיר אנפין ונוקבא] כו'. שבשני מיני עולמות הללו בוקעים ויורדים ומתגלים האורות עליונים למטה. שהם היכלות אבא ואמא (חכמה ובינה), ולעולמות המתגלים, שהם היכלות ז"א ונוקבא (המדות ומלכות) וכו'. בשני סוגי העולמות האלה האורות העליונים בוקעים, יורדים ומתגלים למטה.

העולמות הסתומים הם היכלות אבא ואמא (חכמה ובינה), והעולמות המתגלים הם היכלות ז"א ונוקבא (המדות ומלכות). באמצעות המעשה בארץ, האורות העליונים בוקעים ומתגלים למטה בשני הסוגים.

קטע 7 • ו' 26-27

"אם חפץ בנו הוי": כתר ושתי ירושלים

26 ובכללות ענין גילוי ובקיעת האורות כנ"ל הוא ע"י המשכת בחינת הכתר עליון שהוא למעלה מגדר ההלבשה בכלים כו'.

ובכללות, גילוי האורות ופריצתם, שנזכרו לעיל, נעשים על ידי המשכת בחינת כתר עליון, שלמעלה מגדר התלבשות בכלים כו'.

בכללות, פריצת האורות דרך הכלים באה מהמשכת כתר עליון, שלמעלה מהתלבשות בכלים בכלל.

וזוהו שכתוב אם חפץ בנו^{84, 85} הוי' חפצה הוא בחינת פנימית הכתר שהוא בחינת הטעם והענג שיש ברצון כו'.

וזוהו שכתוב: "אם חפץ בנו הוי": חפץ הוא בחינת פנימיות הכתר, שהיא בחינת הטעם והתענוג שברצון כו'.

כך מתבארות המילים הבאות בפסוק, "אם חפץ בנו הוי". חפץ הוא פנימיות הכתר: הטעם והתענוג שבתוך הרצון.

ורצון הוא בחינת חיצוניות הכתר וכמ"ש בד"ה ואהיה אצלו אמון⁸⁶ כו'. וכאן הוא אומר אם חפץ בנו הוי'

והרצון הוא בחינת חיצוניות הכתר, כמו שכתוב במאמר המתחיל "ואהיה אצלו אמון" כו'. ואילו כאן נאמר: "אם חפץ בנו הוי":

הרצון הוא רק חיצוניות הכתר, כפי שמבואר במאמר על "ואהיה אצלו אמון". ואילו הפסוק מדבר על חפץ.

דהיינו שיתגלה פנימיות הכתר שהוא למעלה מגדר ההלבשה בכלים שעייז יהיה גיכ למטה בקיעת האורות כו'

כלומר, שפנימיות הכתר, שלמעלה מגדר התלבשות בכלים, תתגלה, ועל ידי כך ייפרצו האורות גם למטה וכו'.

הפסוק מדבר על חפץ משום שהכוונה היא שפנימיות הכתר, שלמעלה מכלים, תתגלה. גילוי זה יביא לפריצת האורות גם למטה.

(ועי' בזהר פ' שלח דק"ס סע"א [סוף עמוד א]) וכל זה הוא עיי שטובה הארץ⁸⁷ כו' משום דנעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן.⁸⁸

(ועיינו בזהר, פרשת שלח, דף קס ע"א.) וכל זה נעשה על ידי "טובה הארץ" וכו', משום ש"נעוץ תחילתן בסופן וסופן בתחילתן".

ההערה שבסוגריים מפנה לזוהר על פרשת שלח, הדורש את "אם חפץ בנו הוי" כדברי אנשי האמונה. כל זה בא על ידי "טובה הארץ" — המעשה בארץ הגשמית — משום שתחילתן נעוצה בסופן וסופן בתחילתן.

ויוכן זה עוד עפמ"ש [על פי מה שכתוב] בת"א [בתורה אור] פ' מקץ סד"ה רני ושמחי בת⁸⁹ לא זו מחבבה עד שקראה בתי כו'

והעניין יוכן עוד על פי מה שכתוב בתורה אור, פרשת מקץ, בסוף המאמר המתחיל "רני ושמחי בת": "לא זו מחבבה עד שקראה בתי" וכו',

הסבר נוסף עולה מתורה אור, פרשת מקץ, בסוף המאמר על "רני ושמחי בת". שם מובא שהקב"ה לא חדל לחבב את ישראל עד שקרא לה "בתי".

עד שקראה אמי כו' ולע"ל [ולעתיד לבוא] כתיב רני ושמחי בת שבחינת בת תתעלה ביתר שאת ולהיות אשת חיל⁹⁰ עט"ב [עטרת בעלה] עכ"ל [עד כאן לשונו].

"עד שקראה אמי" וכו'. ועל הזמן לעתיד לבוא נאמר: "רני ושמחי בת", כי בחינת "בת" תתעלה ביתר שאת ותהיה "אשת חיל עטרת בעלה", עד כאן לשונו.

אהבתו גדלה עוד, עד שקרא לה "אמי". על הזמן לעתיד לבוא נאמר "רני ושמחי בת": בחינת "בת", הנמוכה מכולן, תתרומם למעלה מכולן ותהיה "אשת חיל עטרת בעלה".

27 והנה בחינת בת זהו ענין ירושלים של מטה ובחינת אמי זהו ענין ירושלים של מעלה והיא בחינת עולם המחשבה בחינת ה' גדולה לאה אם הבנים כו'

והנה, בחינת "בת" היא עניינה של ירושלים של מטה, ובחינת "אמי" היא עניינה של ירושלים של מעלה, שהיא בחינת עולם המחשבה, בחינת הה"א הגדולה, לאה, "אם הבנים" וכו'.

"בת" היא ירושלים של מטה, ו"אמי" היא ירושלים של מעלה. ירושלים של מעלה היא עולם המחשבה: הה"א הגדולה, הה"א העליונה של השם, שהיא לאה, הנקראת "אם הבנים".

והם רצו להמשיך הכל ע"י ירושמי"ע [ירושלים של מעלה] לבד אך באמת אי"א להגיע לזה כ"א ע"י ירושמי"ט [ירושלים של מטה]

והם רצו להמשיך הכול באמצעות ירושלים של מעלה בלבד; אך לאמיתו של דבר אי אפשר להגיע לכך אלא באמצעות ירושלים של מטה,

המרגלים רצו להמשיך הכול באמצעות ירושלים של מעלה בלבד, כלומר באמצעות המחשבה. אך לאמיתו של דבר אפשר להגיע אל המטרה הזאת רק באמצעות ירושלים של מטה.

כי זה השער להי⁹¹ והיא בחינת כעיר שחוכרה לה יחדו⁹² כו' לבחינת ירושמי"ע [ירושלים של מעלה] ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] נשבע הקב"ה שלא יכנס בירושמי"ע [בירושלים של מעלה] עד שיכנס בירושמי"ט [בירושלים של מטה].

כי "זה השער להוי", והיא בחינת "כעיר שחוכרה לה יחדו" וכו', לבחינת ירושלים של מעלה. ולכן אמרו רבותינו ז"ל: נשבע הקב"ה שלא יכנס בירושלים של מעלה עד שייכנס בירושלים של מטה.

ירושלים של מטה היא "השער להוי", הדרך אל כל מה שלמעלה ממנה, והיא "עיר שחוכרה לה יחדו" עם ירושלים של מעלה. לכן אמרו חז"ל שהקב"ה נשבע שלא יכנס בירושלים של מעלה עד שייכנס בירושלים של מטה.

קטע 8 • 281-31

שלוש מדרגות ורביעית

28 ועוד זאת שהרי נאמר כי הנני בא ושכנתי בתוכך⁹³ דוקא בבחינת ירושמי"ט [ירושלים של מטה] כו' שבחינת בת תתעלה ביתר שאת כנזכר לעיל

יתר על כן, נאמר: "כי הנה אני בא ושכנתי בתוכך" — דווקא בבחינת ירושלים של מטה וכו'; שכן בחינת "בת" תתעלה ביתר שאת, כפי שהוזכר לעיל.

ראיה נוספת: הנביא אומר "כי הנה אני בא ושכנתי בתוכך" על ירושלים של מטה דווקא. זו בחינת ה"בת", שכפי שצוטט לעיל, תתעלה ביתר שאת.

והיינו בבחינת קיום המצות במעשה גשמיות דוקא שנקרא בחינת עבד וע"ז דוקא נאמר הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד.⁹⁴

כלומר, בבחינת קיום המצוות במעשה גשמי דווקא, הנקראת בחינת עבד; ועל כך דווקא נאמר: "הנה ישכיל עבדי, ירום ונשא וגבה מאד".

ה"בת" היא קיום המצוות במעשה גשמי, הנקרא בחינת עבד. על העבד דווקא אומר ישעיהו: "הנה ישכיל עבדי, ירום ונשא וגבה מאד".

וזהו טובה הארץ מאד מאד⁹⁵ כמו בחיי וגבה מאד. ועוד י"ל [יש לומר] כי הנה מבואר בשל"ה [בשני לוחות הברית] ר"פ ויחי בענין מ"ש ג"פ [ג' פעמים] היכל ה' המה

וזהו "טובה הארץ מאד מאד", בדומה לבחינת "וגבה מאד". ועוד אפשר לומר: הרי מבואר בשל"ה, בתחילת פרשת ויחי, בעניין הכתוב שלוש פעמים "היכל ה'" — "המה"

"המאד" שב"וגבה מאד" הוא "המאד מאד" שב"טובה הארץ מאד מאד". הסבר נוסף מובא על פי השל"ה, בתחילת פרשת ויחי, לעניין שלוש הפעמים שבהן אומר ירמיהו "היכל ה'".

(בירמיה ס"ז ז' ד') וכן ארץ ארץ ארץ שמעי דבר⁹⁶ ה' (שם סס"י [סוף סימן] כ"ב) נז' [נזכר] ג"פ [ג' פעמים] ארץ.

(בירמיהו, פרק ז', פסוק ד'), וכן "ארץ ארץ ארץ שמעי דבר ה'" (שם, סוף פרק כב), שבו נאמרה המילה "ארץ" שלוש פעמים:

הכתוב מציין את מקומו של הפסוק בירמיהו, ז', ד, ומוסיף פסוק מקביל מסוף פרק כב בירמיהו. גם שם נאמרת המילה "ארץ" שלוש פעמים: "ארץ ארץ ארץ שמעי דבר ה'".

כי גם למעלה באצילות יש ג"כ ירושמ"ט [ירושלים של מטה] וירושמ"ע [וירושלים של מעלה] שהם ה' תתאה וה' עילאה. והבחי' הג' זהו ירושמ"ט [ירושלים של מטה] ממש שבעשי' [שבעשיה] הגשמיות בעוה"ז.

כי גם למעלה, באצילות, יש ירושלים של מטה וירושלים של מעלה, שהן ה' תתאה וה' עילאה; והבחינה השלישית היא ירושלים של מטה ממש, בעשיה הגשמית שבעולם הזה.

לפי הסברו של השל"ה, גם למעלה, באצילות, יש ירושלים של מטה וירושלים של מעלה — ה' תתאה וה' עילאה שבשם. הבחינה השלישית היא ירושלים של מטה ממש, בעולם העשיה הגשמי, העולם הזה.

והיינו כי המצות הם בשלשה בחינות מחדומ"ע [מחשבה דיבור ומעשה] כמ"ש לקמן בד"ה ועתה יגדל נא⁹⁷ ובד"ה וישלח יהושע כו' מרגלים חרש.^{98, 99}

והיינו, שהמצוות הן בשלוש בחינות — מחשבה, דיבור ומעשה — כפי שכתוב להלן, בדיבור המתחיל "ועתה יגדל נא", ובדיבור המתחיל "וישלח יהושע" וכו', "מרגלים חרש".

שלוש הבחינות הללו מקבילות לשלוש הבחינות של המצוות: מחשבה, דיבור ומעשה. מאמרים בהמשך מבארים זאת: המאמר הפותח במילים "ועתה יגדל נא" והמאמר הפותח במילים "וישלח יהושע מרגלים חרש".

29 וזהו ענין ג' פעמים קדוש¹⁰⁰ שממשיכים ע"י מבחינת סכ"ע [סובב כל עלמין] לג' עולמות בראתיו יצרתיו אף עשיתיו¹⁰¹ שהן

וזהו עניינה של אמירת "קדוש" שלוש פעמים: באמצעותה ממשיכים מבחינת סובב כל עלמין אל שלושת העולמות, "בראתיו, יצרתיו, אף עשיתיו", שהם

אמירת "קדוש" שלוש פעמים של השרפים שייכת לאותו מבנה. באמצעותה נמשך סובב כל עלמין אל שלושת העולמות של "בראתיו, יצרתיו, אף עשיתיו", כלומר בריאה, יצירה ועשיה.

בחינת מחשבה ודבור ומעשה שהן הן גי' בחי' היכל הנ"ל והן הן גי' בחינות תורה ועבודה¹⁰² וגמ"ח [וגמילות חסדים] כמ"ש במ"א בד"ה כי ביום הזה יכפר.¹⁰³

בחינות המחשבה, הדיבור והמעשה; אלה הן עצמן שלוש בחינות ההיכל שהוזכר לעיל, והן גם שלוש הבחינות של תורה, עבודה וגמילות חסדים, כפי שנכתב במקום אחר, במאמר הפותח "כי ביום הזה יכפר".

שלושת העולמות הללו הם מחשבה, דיבור ומעשה — אותן שלוש בחינות של "היכל" המשולש. הן גם שלוש הבחינות של תורה, עבודה וגמילות חסדים, כפי שמבואר במאמר "כי ביום הזה יכפר".

30 ועפ"י [ועל פי זה] י"ל [יש לומר] שדור המדבר שהם בחינת ומדברך נאווה¹⁰⁴ רצו להמשיך בבחינת דבור ומחשבה שהם הם ירושמ"ט [ירושלים של מטה] וירושמ"ע [ירושלים של מעלה] שבעולם העליון היינו ה' תתאה וה' עילאה כנ"ל. אבל בבחינת זו הג' דארץ שלמטה לא רצו.

לפי זה אפשר לומר שדור המדבר, שהיו בבחינת "ומדברך נאווה", רצו להמשיך בבחינת הדיבור והמחשבה, שהן ירושלים של מטה וירושלים של מעלה שבעולם העליון, כלומר ה"א תתאה וה"א עילאה, כנוכר לעיל. אך בבחינה השלישית, של הארץ שלמטה, הם לא רצו.

דור המדבר היו בבחינת "ומדברך נאווה", משום ששתי המילים באות מאותו שורש. הם רצו להמשיך רק באמצעות הדיבור והמחשבה — ירושלים של מטה וירושלים של מעלה שבעולם העליון — אך לא בבחינה השלישית, הארץ שלמטה.

31 והיינו דקסברו שיוכלו להמשיך ע"י ירושמ"ט [ירושלים של מטה] וירושמ"ע [ירושלים של מעלה] שבעולם העליון והיינו ע"י דבור ומחשבה לבד כנ"ל.

כלומר, הם סברו שיוכלו להמשיך את כל ההמשכות באמצעות ירושלים של מטה וירושלים של מעלה שבעולם העליון, היינו באמצעות דיבור ומחשבה בלבד, כנוכר לעיל.

המרגלים סברו שיוכלו להמשיך את הכול באמצעות ירושלים של מטה וירושלים של מעלה שבעולם העליון, היינו באמצעות דיבור ומחשבה בלבד.

אכן באמת עיקר כל ההמשכות הוא ע"י עשיה דוקא ועמ"ש מזה בד"ה מי מנה עפר יעקב¹⁰⁵ כפי"א אף עשיתו.¹⁰⁶

אבל לאמיתו של דבר, עיקר כל ההמשכות נעשה דווקא באמצעות עשייה. ראו גם מה שנכתב על כך במאמר הפותח במילים "מי מנה עפר יעקב", בביאור המילים "אף עשיתו".

לאמיתו של דבר, כל המשכה נעשית בעיקר באמצעות עשייה. במאמר "מי מנה עפר יעקב" מוסבר הדבר על המילים "אף עשיתו".

ושם נתבאר דאף מרבה בחינה רביעית שלמעלה מכל הגי' בחינות דבראיתו יצרתיו עשיתיו שבחינה זו נמשך ומתגלה ע"י העשיה דוקא. ויש לומר ג"כ שזהו ענין התגלות קדש העליון שלמעלה מבחינת ג"פ [גי' פעמים] קדוש בוי"ו.

ושם מוסבר שהמילה "אף" באה לרבות בחינה רביעית, שלמעלה משלוש הבחינות "בראיתו, יצרתיו, עשיתיו"; בחינה זו נמשכת ומתגלה דוקא באמצעות העשייה. ואפשר לומר גם שזהו ענין התגלות הקודש העליון, שלמעלה מבחינת "קדוש" הנאמר שלוש פעמים עם ו'.

שם מפרשים את המילה "אף" כמוסיפה בחינה רביעית, שלמעלה משלוש הבחינות "בראיתו, יצרתיו, עשיתיו", הנמשכת ומתגלה רק באמצעות המעשה. ייתכן שזהו גם הקודש העליון, "קדוש" הכתוב בלי ו', שלמעלה משלוש הפעמים "קדוש", הכתוב עם ו'.

ועמ"ש סד"ה שיניך כעדר הרחלים¹⁰⁷ ואפ"ל [ואפשר לומר] ששלשה בחינות היכל הנ"ל זהו ג"כ גי' המדריגות דלא זו מחבבה עד שקראה בתי ואחותי ואמי וכו':

ראו גם מה שנכתב בסוף המאמר הפותח במילים "שיניך כעדר הרחלים". ואפשר לומר שלוש בחינות ההיכל שנוכרו לעיל הן גם שלוש המדרגות שבמאמר חז"ל: "לא זו מחבבה עד שקראה בתי ואחותי ואמי" וכו'.

הטקסט מפנה גם לסוף המאמר "שיניך כעדר הרחלים". לבסוף, ייתכן שלוש בחינות ההיכל הן שלוש המדרגות שבמאמר חז"ל: ה' לא חדל לחבב את ישראל עד שקרא לה "בתי", "אחותי" ו"אמי".

בעבודה

האדם ממשיך את הגילוי שלמעלה כשהוא מתבונן בשכלו ובלבו בכך שה' מחדש את הבריאה בכל יום, כך שהעולם חדל להסתיר אותו, ומקדש את עצמו גם בדברים המותרים לו. אך אל לו להסתפק בכוונה רוחנית בלבד: האור העליון נמשך רק באמצעות מעשה המצוות בפועל ובגשמיות.

שאלות לשיחה

- מדוע חשבו המרגלים שקיום המצוות במחשבה, כפי שעשה אברהם, משיג את כל מה שמשיג המעשה הגשמי, וכמה הייתה שגויה סברתם?
- כיצד משל לרעיון עמוק שמועבר באמצעות תנועה ביד מסביר מדוע מעשה גשמי מגיע למעלה ממחשבה ודיבור?
- מה ההבדל בין עיגולים ליושר, וכיצד משל הרב והתלמיד ממחיש אותו?
- כיצד הכנעת הסטרא אחרא למטה גורמת לאורות שלמעלה לבקוע את הכלים?
- מדוע נאמר בפסוק "אם חפץ הוי' בנו" ולא מדובר ברצונו, וכיצד מתגלה החפץ הזה באמצעות הארץ?

הערות

פסוקה 1

1 יהושע וכלב אומרים לכל העדה שהארץ שבה סיירו היא "טובה מאוד מאוד"; הכפילות של "מאוד" היא השאלה הראשונה במאמר.

Numbers 14:7 במדבר י"ד:ז

ויאמרו אל־כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֶתָּה טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד:

And they spoke unto all the congregation of the children of Israel, saying: 'The land, which we passed through to spy it out, is an exceeding good land

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

2 המשך דבריהם: אם ה' חפץ בנו, הוא יביא אותנו אל הארץ "הזבת חלב ודבש". כל ביטוי בפסוק הזה מוסבר בהמשך המאמר.

Numbers 14:8 במדבר י"ד:ח

אִם־חָפֵץ בָּנוּ ה' וְהָבִיא אֶתָּנוּ אֶל־הָאָרֶץ הַזֹּאת וְנָתַןָּהּ לָנוּ אֶרֶץ אֲשֶׁר־הִוא זֶבֶת חֶלֶב וְדָבָשׁ:

If the L-RD delight in us, then He will bring us into this land, and give it unto us—a land which floweth with milk and honey.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 4

3 להבדיל בין הטהור ובין הטמא

הפסוק החותם את דיני בעלי החיים המותרים והאסורים: "להבדיל בין הטמא ובין הטהור". אדמו"ר הזקן מפרש אותו כמשימה הכללית של התורה והמצוות — להפריד בין טוב לרע.

Leviticus 11:47 ויקרא י"א:מ"ז

לְהַבְדִּיל בֵּין הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהוֹר וּבֵין הַנֶּחָיָה הַנְּאֻכָּלֶת וּבֵין הַחַיָּה אֲשֶׁר לֹא תֹאכֵל:

to make a difference between the unclean and the clean, and between the living thing that may be eaten and the living thing that may not be eaten

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ראה ויקרא יא, מז.

4 רפ"ח ניצוצין

הערת קה"ת מפנה את הקורא לכרך זה של מאמרי אדמו"ר הזקן משנת 5565, בעניין רפ"ח הניצוצות שנפלו בשבירת תוהו.

הערת קה"ת

ראה סה"מ תקס"ה ע' תרמב.

5 אתרוג לנענע

בנוסף המובא שם, הדוגמאות הן שופר וסוכה, במקום האתרוג והצמר של הציצית.

הערת קה"ת

בסה"מ תקס"ז ע' רכו: מביא הדוגמא משופר וסוכה.

פסוקה 6

6 שכתוב בזהר

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ע' זח"ב (קכה, ב. קפד, א). [כ].

7 כד אתכפייא סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין

הזוהר מלמד שכאשר הסטרא אחרא מוכנעת, כבודו של הקדוש ברוך הוא מתעלה בכל העולמות. אדמו"ר הזקן משתמש בכך כדי להראות כיצד מעשיו של האדם למטה מגיעים אל העולמות העליונים.

Zohar, Terumah 6:38-7:45 ספר הזוהר, תרומה ו':ל"ח-ד:מ"ה

8 כד אתכפייא סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין

המקום השני שמציינת הערת קה"ת ללימוד זה בזהר על הכנעת הסטרא אחרא, שהמאמר מבאר בסעיפים 2 ו-3.

Zohar, Tetzaveh 10:83-11:92 ספר הזוהר, תצוה י"פ:ג-י"א:צ"ב

9 בחי' נפש ורוח כידוע

הערת קה"ת מציינת מקור זה כמקום שבו מוסבר שעיוגלים ויושר הם בחינות נפש ורוח.

הערת קה"ת

נתבאר בדרך מצותיך קסא, א. אוה"ת שמות-ז ע' ב'תצג ואילך. וראה גם מאמרי אדה"ז-ענינים ע' שנב. ובארוכה בסה"מ תרס"ה ע' קנו.

פסוקה 8

10 כמו עדי"מ הרב שמשפיע שכל לתלמידו

מקבילות שבהן נעשה שימוש במשל על הרב המשפיע רעיון לתלמידו. לפי ההערה, בני"ך כרך 1, עמ' 670 מובאות שתי נקודות בעניין, והמשל מצוטט בשם אדמו"ר הזקן.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת נ"ך-א ע' תרע ב' ענינים בזה. דרושים לסוכות ע' איתשכא. פ' וזאת הברכה ע' איתתמו. המשל מובא בשם אדה"ז באוה"ת נ"ך-א ע' תרע. וראה גם ד"ה שמח תשמח תרנ"ז ע' רלט.

פסוקה 11

11 לא קאים אינש אדעתי דרבי

התלמוד אומר שאדם אינו יורד לסוף דעתו של רבו עד לאחר ארבעים שנה. ההפניה שבסוגריים המרובעים מובילה את הקורא לדיון בנושא, המתאים למשל על תלמיד הקולט את רעיון רבו בהדרגה בלבד.

Avodah Zarah 5b:2 עבודה זרה ה' ב:ב'

אף משה רבינו לא רָמַזָּה לָהּן לְיִשְׂרָאֵל אֶלָּא לְאַחַר אַרְבָּעִים שָׁנָה, שְׁנָאָמַר: "וְאִלּוּךְ אֶתְכֶם בְּמִדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה", וּכְתִיב: "וְלֹא נָתַן ה' לָכֶם לֵב וְגו'". אָמַר רַבָּה: שְׁמַע מִיָּנָה לֹא קָאִי אִינִישׁ אֲדַעְתִּיהּ דְּרַבִּיָּה עַד אַרְבָּעִין שָׁנִין.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ע"ז ה, ב. בסה"מ תרס"ה ע' קנח דאחר מ' שנין הוא מבחי' פנימיות השכל.

"שזה יש בכל אחד ואחד" — סה"מ תרס"ה ע' קנח.

17 זכה יתיר יהבין ליי רוחא

מעיר שקבלת רוח דורשת זכות, בניגוד לנפש.

הערת קה"ת

"שצריכין ע"ז זכות" — סה"מ תרס"ה ע' קנח.

18 בר נש כד אתיילד יהבין ליה נפשא כו' זכה יתיר יהבין ליה רוחא

בוהר בתחילת פרשת משפטים נאמר שכאשר אדם נולד, נותנים לו נפש, ואם הוא זוכה ליותר מכך, נותנים לו רוח. אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי להראות שרוח (יושר) נעלית מנפש (עגולים), והיא באה בשלב מאוחר יותר.

Zohar, Mishpatim 2:4-13 ספר הזהר, משפטים ב':ד'-י"ג

See, now. When a human being is born into the world he is given a soul (nephesh) from the primordial "animal" sphere, the sphere of purity, the sphere of those who are designated "Holy Wheels"-namely, the supernal order of angels. If he is more fortunate he will be endowed with a spirit (ruah) which appertains to the sphere of the Holy Hayoth. Should he possess still greater potential merit he is given a soul (neshamah) from the region of the Throne. These three ... grades of personality are the "maidservant", the

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

19 בפ' נח בדרוש דור הפלגה

הטקסט מפנה למאמר זה בעניין ההבדל בין נקודים לברודים: השלב שבו הספירות היו נקודות נפרדות, והשלב שבו הן מחוברות זו לזו.

הערת קה"ת

תו"א

20 בפ' שמות ע"פ מי שם פה לאדם

שם מסביר אדמו"ר הזקן שבנקודים הייתה כל ספירה נקודה אחת, נפרדת ואינה כלולה באחרות; ואילו בעולם התיקון נעשו הספירות פרצופים, המתחלקים לפרטים דקים וכלולים זה בזה. הוא מדגים זאת בכוחות הנפש, שכל אחד מהם מתלבש באיבר משלו בגוף.

הערת קה"ת

תו"א נב, א.

21 מי שם פה לאדם

תשובתו של ה' למשה בסנה הבעור: "מי שם פה לאדם?" אלה הן מילות הפתיחה של המאמר בתורה אור, שאליו מפנה הסוגריים, העוסק בהתכללות הספירות זו בזו.

Exodus 4:11 שמות ד':י"א

וַיֹּאמֶר ה' אֵלָיו מִי שֵׁם פֶּה לָאָדָם אוּ מִי־יִשְׁוֶם אֵלָם אוּ חֵרֶשׁ אוּ פֶקֶח אוּ עֵוֶר הֲלֹא אֲנִי ה'

And the L-RD said unto him: 'Who hath made man's mouth? or who maketh a man dumb, or deaf, or seeing, or blind? is it not I the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

14 פסקה

22 בפ' וישב בד"ה שיר המעלות

הקטע שם עוסק בהתעוררות לתפילה שנחלשת לאחר מכן, ומשווה אותה לחלום, שהוא כוח הדמיון המחבר בין שני הפכים. הטקסט מביא את

12 בביאור ע"פ כי ביום הזה יכפר

הביאור הזה עוסק בהמשכת אורות פנימיים ואורות מקיפים: התורה, שמקורה בחכמה, מושרשת במוח הסתום של אריך אנפין, הנקרא אור פנימי; ואילו המצוות באות מגולגלתא של אריך אנפין, אור מקיף. הדברים ממשיכים את נושא הפסוק — אור פנימי ואור מקיף.

הערת קה"ת

לקו"ת אחרי כח, ד.

13 כי ביום הזה יכפר

הפסוק של יום הכיפורים, "כי ביום הזה יכפר עליכם", הפותח את הביאור בלקוטי תורה, אחרי, שאליו מפנה הקישור שבסוגריים המרובעים.

Leviticus 16:30 ויקרא ט"ז:ל

כִּי־בַיּוֹם הַזֶּה יִכָּפֵר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכָּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי ה' תִּטְהָרוּ:
For on this day shall atonement be made for you, to cleanse you; from all your sins shall ye be clean before the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

12 פסקה

14 עגולים בחי' נפש ויושר הוא בחינת רוח

בעניין זה מסביר הצמח צדק את הדברים באופן אחר ומציין שהעניין דורש עיון, שכן ידוע שעגולים הם נפש ויושר הוא רוח. בשמות הוא משיב שלנפש של עגולים יש שורש גבוה יותר מלרוח של יושר, מפני שהיא מקיפה; ובתרומה הוא מוסיף את ההשוואה שלפיה לשורש הצומח יש מעלה על שורש המדבר.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת ענינים ע' ער דשם מבאר באופן אחר. והצ"צ מציין שם "וצ"ע ידוע שעגולים הוא בחי' נפש ויושר הוא בחי' רוח". אבל באוה"ת שמות-ז ע' ביתצג מתרץ "ומיש' בע"ה דהעגולים הוא בחי' נפש ויושר הוא בחי' רוח, עכ"ז בחי' הנפש דעגולים שרשו גבוה יותר מבחי' הרוח דיושר כו' להיותו בחי' מקיפים" ע"ש. ובאוה"ת פי תרומה ע' איתעא מוסיף "וכמו שהצומח בשרש גבוה מהמדבר", ובדרך מצותיך קסא, א מבאר "עגולים הוא שהכלים הם קטנים ולכך נק' בחי' נפש לכד . . משא"כ ביושר שהוא בחי' רוח החשוב מן הנפש והכלים רחבים יותר לכן שם לא הי' שכירה" ע"ש. וראה לעיל נשא כד, ד דשם מפרש שרש היושר גבוה מהעגולים.

15 עגולים בחי' נפש ויושר הוא בחינת רוח שהוא

בעץ חיים, שער העיגולים והיושר, ענף ג', נאמר שעשר ספירות דיושר הן האור הנקרא רוח, שהוא מדרגה נעלית מזו של נפש. הטקסט מצטט זאת בהקשר של ההקבלה בין עיגולים לנפש ובין יושר לרוח.

Sefer Etz Chaim 1:3 עץ חיים א:ג

... אמנם החילוק שיש בין העגולים להיושר הוא כי י"ס דעגולים הם בחי' האור הנק' נפש ויש בהם אור פנימי ואו"מ פנימי וחיצון שיש לה בחי' י"ס של כלים ובכל כלי מהם יש בו פנימיות וחיצונות וגם יש י"ס של אורות לכל אור יש בו או"מ ואו"מ אבל הי"ס דיושר הם בחי' האור הנק' רוח שהוא מדרגה גבוהה על מדרגת הנפש כנודע גם הם כלולים מאו"מ ואו"מ. גם יש להם י"ס דכלים ובכל כלי מהם יש בו פנימיות וחיצוניות ופשיטא הוא שבחי' הנפש נאצלה תחלה ואח"כ נאצל הרוח שהוא מדרגה ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

16 כד אתיילד יהבין ליי נפשא

מעיר שהנפש הניתנת בלידה היא דבר שיש לכל אדם ואדם.

הערת קה"ת

המאמר כדי להסביר את "אלביש שמים קדרות" כהעלם של העיגולים.
הערת קה"ת
תו"א כח, ד.

23 שיר המעלות כו היינו כחולמים

"שיר המעלות: בשב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים". פסוק זה פותח את המאמר בתורה אור לפרשת וישב, שאליו מתייחסת ההערה שבסוגריים.

Psalms 126:1 תהילים קכ"ו:א

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת בְּשׁוּב ה' אֶת־שִׁיבַת צִיּוֹן הָיִינוּ כְּחֹלְמִים:

A Song of Ascents. When the L-RD brought back those that returned to Zion, We were like unto them that dream

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

24 אלביש שמים קדרות

"אלביש שמים קדרות". המאמר המצוטט מפרש את "השמים" כעיגולים, ואת "הקדרות" כהסתר שבו הם מלובשים.

Isaiah 50:3 ישעיהו נ"ג:

אֶלְבִּישׁ שָׁמַיִם קְדָרוֹת וְשָׂךְ אֲשִׁים כְּסוֹתָם:

I clothe the heavens with blackness, And I make sackcloth their covering

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

25 ענין השראת והתלבשות העיגולים בהיכלות

מסביר מדוע העיגולים שורים בתוך ההיכלות: ההיכלות הם בחינת ישות נפרדת, המסתירה ומעלימה את האור.

הערת קה"ת

בד"ה ויחלום בסה"מ תשי"ח ע' 82 מפרש: "והיינו לפי שההיכלות הן בחי' יש שמעלימים ומסתירים על האור" ע"ש. וראה אוה"ת דברים ע' כ. אוה"ת נ"ך ע' תצו.

26 בד"ה יביאו לבוש מל'

המאמר הפותח ב"יביאו לבוש מלכות", מתוך מאמרי תורה אור על מגילת אסתר, שאליו מפנה הטקסט בעניין התלבשות העיגולים בהיכלות.

הערת קה"ת

תו"א דרושים למג"א.

27 יביאו לבוש מלכות

"יביאו לבוש מלכות", נאמר על הכבוד שניתן למרדכי. פסוק זה פותח מאמר בתורה אור על מגילת אסתר, שאליו מתייחס הטקסט בעניין הלבשת העיגולים בהיכלות.

Esther 6:8 אסתר ו':ח

יָבִיאוּ לְבוֹשׁ מַלְכוּת אֲשֶׁר לְבָשׁוּ הַמֶּלֶךְ וְסוֹס אֲשֶׁר רָכַב עָלָיו הַמֶּלֶךְ וְאֲשֶׁר נָתַן כְּתֹר מַלְכוּת בְּרֹאשׁוֹ:

let royal apparel be brought which the king useth to wear, and the horse that the king rideth upon, and on whose head a crown royal is set

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

28 ובד"ה מזמור שיר חנוכת הבית

המאמר הפותח ב"מזמור שיר חנוכת הבית", שאליו מפנה הטקסט בעניין מזון, לבוש ובית.

הערת קה"ת

לקו"ת ברכה

29 מזמור שיר חנוכת הבית

"מזמור שיר חנוכת הבית". פסוק זה פותח מאמר בלקוטי תורה המצוטט כאן בעניין מזון, לבוש ובית.

Psalms 30:1 תהילים ל':א

מִזְמוֹר שִׁיר־חֲנֻכַּת הַבַּיִת לְדָוִד:

A Psalm; a Song at the Dedication of the House; of David

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

30 הכלים הם מגבילים

שם מסביר אדמו"ר הזקן ש"כלים דאצילות" פירושם ההגבלה הקיימת גם באצילות, ושנשמות הנמשכות מכלי אצילות הן עדיין אלקות, אלא שהן כטיפה לעומת הכלים.

הערת קה"ת

בענין הכלים שמגבילים ראה לקמן שה"ש יט, ג. סידור עג, ג. ביאה"ז להצ"צ-א ע' תקמו.

31 בע"ה שער מ"א פ"ה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

בדפוס שקלאוו תק"ס. לפננו [שמ"ב] פ"ג ולא פ"ה. [כ].

32 לזה צריך שנודיעך ענין הלבושים וההיכלות מה ענינם

עץ חיים מציג את הלבושים וההיכלות המקיפים כל עולם: הלבושים הם כלים לאורות המקיפים. אדמו"ר הזקן מצטט זאת כשער 41, פרק 5, לפי מהדורות שקלוב משנת 5560; בהערת קה"ת מצוין מקומו במהדורות של ימינו: שער 42, פרק 3.

Sefer Etz Chaim 42:3 עץ חיים מ"ב:ג

... דבריהם ובתוכם אדם דקדושה והקליפה דבריהם ועליהם לבושים והיכלות דאצילות ובתוכם אדם דקדושה והקלי' דאצילות ולזה צריך שנודיעך ענין הלבושים והיכלות מה ענינם דע כי הלבושים הם בחי' הכלים אל או"מ ובין כל לבוש ולבוש יש או"מ א' ואלו הם בחינות אורות דמקיפים דיושר על כל האצילות כנזכר במ"א שיש ג' בחי' כלים המקיפים ועליהם מקיפין האורות דנר"ן וכנ"ל ואותן הכלים דמקיפין הם הלבושים וכ ההיכלות הם העגולים הנזכר בכל מקום שהם סובבים על אורות המקיף שהם הלבושים כנזכר והם בחינת הרקיעים המתעגלים שהם בחי' ההיכלות של עולם ההוא ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

33 ונתלבש כלבושים רבים ועצומים

הגהה שנכתבה על הקטע הזה: ההעלם מגיע עד כדי כך שהבריות אינן רואות כיצד ה' מחיה את העולם, עד שהעולם עשוי להיראות כמציאות העומדת בפני עצמה, כדברי שליש מצרים: "לי יאורי ואני עשיתיני", משום שהכוז האלוקי המחיה אותן מוסתר.

הערת קה"ת

באוה"ת שלח ע' תסח יש הגיה' לכאן וז"ל "עד שלא יהי' נראה לנבראים איך שהוא ית' מחי' את העולם עד שיוכל להדמות כאילו העולם יש ודבר בפ"ע וכמא' שרו של מצרים לי יאורי ואני עשיתיני כו' והיינו מצד שנתעלם כח האלקי המחי' את הנבראים" עכ"ל שם.

34 עולם הוא מלשון העלם

מבאר מדוע העולם נקרא על שם ההעלם: בריאת העולם נעשית באמצעות העלמת האור.

הערת קה"ת

וטעם הדבר . לפי שבריאית העולם הוא ע"י העלם האור — סה"מ ש"ת ע' 160. ראה לקמן ש"ש סד, ב. ביאורו"ז לכ"ק הצ"צ-א ע' שנה (ומציין למרו"ל). ראה לעיל לו, ג. ובפי במדבר ה, ג.

פסוקה 15

35 והנה באתערותא . . דלעילא

העיקרון שבזה, שלפיו אתערותא דלתא מעוררת אתערותא דלעילא; בהערת קה"ת מוסיפים שהוא מופיע במקומות רבים. כאן הוא פותח את הדיון באופן שבו התבוננות של האדם מלמטה מושכת גילוי מלמעלה.

Zohar I, 237a זח"א רלז, א

הערת קה"ת

זח"א רלז, א. ובכ"ד. [כ].

36 וידעת היום

"דע היום והשבות אל לבבך כי הוי' הוא האלקים". אדמו"ר הזקן מביא זאת כקריאה להתבוננות, שהיא אתערותא דלתא.

Deuteronomy 4:39 דברים ד:ל"ט

וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלקים בשמים ומעל ועל הארץ מתחת אין עוד:

know this day, and lay it to thy heart, that the L-RD, He is G-d in heaven above and upon the earth beneath; there is none else

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ד, לט.

37 אין עוד מלבדו

"אין עוד מלבדו". העולם נראה כאילו הוא מתקיים בפני עצמו רק בגלל ההסתר; לאמיתו של דבר, אין קיום לשום דבר מלבד ה'.

Deuteronomy 4:35 דברים ד:ל"ה

אִתָּה הָרָאָה לְדַעַת כִּי ה' הוּא הָאֱלֹקִים אֵין עוֹד מִלְּבָדוֹ:

Unto thee it was shown, that thou mightiest know that the L-RD, He is G-d; there is none else beside Him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

38 מחדש בכי"ת

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ברכת יוצר.

פסוקה 16

39 ונגלה כבוד ה'

"וכבוד הוי' יתגלה, וכל בשר יראו יחד". אדמו"ר הזקן מביא זאת כתיאור של העתיד, כאשר העולם כבר לא יסתיר את אור ה'.

Isaiah 40:5 ישעיהו מ:ה'

וְנִגְלָה כְבוֹד ה' וְרָאוּ כָל־בָּשָׂר יַחְדָּו כִּי פִי ה' דִּבֶּר:

And the glory of the L-RD shall be revealed, and all flesh shall see it together; for the mouth of the L-RD hath spoken it.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י מ, ה.

40 שהרי אדה"ר — השיג בג"ע סודות התורה

הקטע שם עוסק באמונת ישראל שלמעלה מהשגה: בזמן בית ראשון אור אין סוף שכן בגילוי בנשמות, כאילו ראו אותו; ואילו בזמן בית שני תיקנו אנשי כנסת הגדולה את הברכות כדי להמשיך גילוי זה למטה.

הערת קה"ת

ראה תו"א ו, א.

פסוקה 18

41 והתקדשתם והייתם קדושים

"והתקדשתם והייתם קדושים". אדמו"ר הזקן מפרש את חלקו השני של הפסוק כתוצאה שלמעלה, הנובעת מן ההתקדשות שלמטה.

Leviticus 20:7 ויקרא כ':ז

וְהִתְקַדְּשְׁתֶּם וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם:

Sanctify yourselves therefore, and be ye holy; for I am the L-RD your G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ויקרא כ, ז.

42 קדש את עצמך במותר לך

דברי הגמרא: "קדש עצמך במותר לך". הגמרא מגדירה את ההתקדשות שהתורה דורשת כפרישות גם מדברים מותרים, והיא הכנעת הסטרא אחרא.

Yevamot 20a:15 יבמות כ' א:ט"ו

איסור קדושה — שְׁנִיּוֹת מִדְּבָרֵי סוּפְרִים, וְאִמְאֵי קְרִי לָקָה אִיסוּר קְדוּשָׁה? אָמַר אֲבִי: כָּל הַמְקִיִּים דְּבָרֵי חֻכְמִים נִקְרָא קְדוּשָׁה. אָמַר לָקָה רָבָא: וְכָל שְׂאִינוּ מְקִיִּים דְּבָרֵי חֻכְמִים, קְדוּשָׁה הוּא דְּלָא מִיקְרִי, רָשָׁע נְמִי לָא מִיקְרִי! אֱלָא אָמַר רָבָא: קְדוּשָׁה עֲצָמְךָ בְּמוֹתָר לָךְ.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

יבמות כ, א. ראה לקמן מסעי פח, ב.

43 קדוש הוא לשון הבדלה

גם התניא מסביר ש"קדוש" פירושו "נבדל": ה' קדוש בכך שהוא נבדל מן העולמות, ובאמצעות המצוות הוא מקדש את ישראל בקדושה זו.

הערת קה"ת

ראה תניא פ' מו.

פסוקה 19

44 כד אתכפיא סט"א לתתא אסתלק יקרא דקב"ה בכולהו עלמין

הזהר המצוטט בתחילת סעיף ב' (המקומות שבהם מופיע מובאים בהערת קה"ת): כאשר הסטרא אחרא נכנעת למטה, כבודו של הקדוש ברוך הוא מתעלה בכל העולמות. כאן מוסבר הדבר כהסרת ההסתר שלמעלה.

Zohar, Terumah 6:38-7:45 ספר הזהר, תרומה ו':ל"ח-ז':מ"ה

45 בסור מרע ועשה טוב

"סור מרע ועשה טוב". שני חלקי הפסוק הם איסורי התורה והמצוות החיוביות, שבאמצעותם הסטרא אחרא נכנעת.

Psalms 34:15 תהילים ל"ד:ט"ו

סור מרע ועשה טוב בקש שלום ורדפהו:

Depart from evil, and do good; Seek peace, and pursue it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים לד, טו.

46 ארץ אשר היא זבת חלב ודבש

מילות הפסוק שבמאמר, "ארץ זבת חלב ודבש", ואת משמעות "זבת", במשמעות של גרימה, מסביר כעת אדמו"ר הזקן.

Numbers 14:8 במדבר י"ד:ח'

אִם-חָפֵץ בָּנוּ ה' וְהָבִיֵּא אֶתְנוּ אֶל-הָאָרֶץ הַזֹּאת וְנִתְּנָה לָנוּ אֶרֶץ אֲשֶׁר-הוּא זֶבֶת חָלָב וְדָבָשׁ:

If the L-RD delight in us, then He will bring us into this land, and give it unto us—a land which floweth with milk and honey.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוק 20

47 חלב הוא בחי' חסדים

הערה זו מביאה את המילון הקבלי כמקור לכך שחלב הוא בחינת חסדים.

הערת קה"ת

ראה מא"א אות ח' ס"ל. מובא באוה"ת שה"ש-ב ע' תרסג.

48 דבש נק' דין דגדלות

הערה זו מביאה את המילון כמקור לכך שדבש נקרא "דין דגדלות".

הערת קה"ת

מא"א אות ד' ס"ה.

49 כי כל שאור וכל דבש

האיסור להקטיר חמץ או דבש על המזבח. אדמו"ר הזקן מסביר זאת בכך שהדבש הוא "דין של בשלות" — חומרה עזה.

Leviticus 2:11 ויקרא ב':יא

כָּל-הַמִּנְחָה אֲשֶׁר תִּקְרִיבוּ לַה' לֹא תַעֲשֶׂה חֻמֶּץ כִּי כָל-שָׂאֵר וְכָל-דָּבָשׁ לֹא-תִקְטִירוּ מִמֶּנּוּ אֲשֶׁה לַה'

No meal-offering, which ye shall bring unto the L-RD, shall be made with leaven; for ye shall make no leaven, nor any honey, smoke as an offering made by fire unto the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ויקרא ב, יא.

50 חלב הוא בחי' מוחין דגדלות דחסדים

לפי ההערה, הצמח צדק מביא שם שחלב הוא מוחין דגדלות של חסדים.

הערת קה"ת

מובא באוה"ת שה"ש-ב ע' תרסג. ראה גם לקמן ואתחנן ד, ג. עקב טז, ד. שה"ש לב, ג.

51 וכמשל חלב האם שמגדל את הולד וממשיך בו שכל

מקומות נוספים בתורה אור שמביאה ההערה למשל חלב האם המגדל את התינוק.

הערת קה"ת

ראה גם תו"א קו, ג. קה, ב. דרושי חתונה לכ"ק אדה"א כרך-ב ע' תרפ ואילך. בסה"מ תקס"ב-א ע' קלב מבאר "והטעם הוא שבכל פעם שיונק מחלב דאמו נמשכת מוחין גשמיים דאמו בו וגורמת למוח בינה דתינוק להתגשם בפעולת המשכת אותיות הדיבור" ע"ש בארוכה.

52 אלד"ד ומיד"ד שהם שני דדים דאימא

עץ חיים מפרש את אלדד ומידד כסוד שני הדדים של אימא, שהחלב מתפשט ביניהם. אדמו"ר הזקן מצטט זאת בקשר ל"חלב של אימא", המצמיח את ז"א.

Sefer Etz Chaim, Shaar HaKlalim 3:3-4 עץ חיים, שער הכללים ג:ג-ד'

... והנה ע"ב ורי"ו הוי"ה גימ' שד"י שהוא השדיים גם נקרא דדים והם סוד אלקי"ם שבכינה שהוא א"ל מימנא מ"י משמאלא ה' באמצעיתא תצרך א"ל שבימין עם דד ויהיה א"ל דד תצרך מ"י משמאל עם דד ויהיה מ"י דד וז"ס אל"דד ומי"דד מתנבאים במחנה. והנה כאשר אמא היא מניקה לבנים או נקי א"ל שד"י ע"ש השדיים המניקים בהם וכשעולה למעלה ומסתלקת מעל הבנים שכבר נגמר יניקתם או נקי אמא אל עליון גומל חסדים טובים שאנו אומרים בברכת אבות וגומל מלשון ויגדל הילד ויגמל כי נגמרה זמן יניקה. וסוד אל עליון ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

53 כחילי כו' ולבן שנים מחלב

ברכת יעקב ליהודה: "כחילי עיניים מיין ולבן שיניים מחלב". היא פותחת את המאמר בפרשת ויחי שאליו מתייחסת ההערה שבסוגריים.

Genesis 49:12 בראשית מ"ט:י"ב

חֲכִלִּי עֵינַיִם מִיַּיִן וּלְבָן שִׁנָּיִם מִחֶלֶב:

His eyes shall be red with wine, And his teeth white with milk.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

54 וע' פע"ח שער כוונת השופר ספ"א

ההערה מציינת שהקטע בפרי עץ חיים על הדבש מוסבר שם בתורה אור.

הערת קה"ת

נתבאר בתו"א קז, ב.

55 בענין דבש

בסוף הפרק הראשון בשער השופר, פרי עץ חיים אומר שהדינים, לאחר שהומתקו, חוזרים ל"טעם הדבש". אדמו"ר הזקן מצטט זאת בהקשר לדבש כגבורות.

Pri Etz Chaim, Gate of the Shofer 1:25 פרי עץ חיים, שער השופר א:כ"ה

וסוד שחיקה וטחינה זו היא, כי הדין כדי לכפותו, צריך לטוחנו ולפררו, שלא יהא דבוק במקום א', ולפררו לפרורים דקין. והנה שם ע"ב ס"ג הנ"ל, היו שם הדינים מחוברין יחד, ועתה ע"י טחינה זו מתפרדין כל א' בפני עצמו, וזוה נטחנין הדינים, והם מתחברין אח"כ ע"י הבי' יודי"ן של השיניים ונעשין מ"נ. והרי עם זה נמתקו הדינים אלו, שהם ב' אותיות של מנצפ"ך הכלולים בשופר כנ"ל, שהם אותיות פ"ר משופר. והנה חזר זה המ"ן אחר שנמתק לטעם דבש, כמ"ש וטעמו כצפיחת בדבש. והוא סוד ש"ו משופר, שהוא גי' דבש:

Pri Etz Chaim (Public Domain)

56 היום הזה ה' אלקיך מצוך

"היום הזה הוי' אלקיך מצוץ לעשות את החוקים האלה". פסוק זה פותח את המאמר בפרשת כי תבוא שאליו מתייחס הטקסט.

Deuteronomy 26:16 דברים כ"ו:ט"ז

הַיּוֹם הַזֶּה ה' אֱלֹהֶיךָ מְצַוְךָ לַעֲשׂוֹת אֶת-הַחֻקִּים הָאֵלֶּה וְאֶת-הַמִּשְׁפָּטִים וְשִׁמְרָתָם וְעָשִׂיתָ אוֹתָם כְּכָל-לְבָבְךָ וּכְכָל-נַפְשְׁךָ:

ראה רש"י לב"ר א, י. רמב"ן עה"פ. ראה יבמות מה, א.

62 ועשתה את צפרני ותתקן

הפסוק על האישה השבויה: "ועשתה את ציפורניה". אדמו"ר הזקן מביא אותו, יחד עם תרגומו, כדי להראות ש"לעשות" עשוי להתפרש כתיקון.

Deuteronomy 21:12 דברים כ"א:י"ב

והבאתה אליה ביתך וגלחה את ראשה ועשתה את צפרניה:

then thou shalt bring her home to thy house; and she shall shave her head, and pare her nails

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים כא, יב. וכ"ה בסידור שער המילה קמה, א. בביאה"ו לאדה"א צט, ב. ובסה"מ להצ"צ מצות מילה ט, א. בתרגום אונקלוס שלפנינו "ותרכי ית טופרנהא". בלקו"ש כה ע' 343 הערה 30 מעיר ע"ז "ויש לברר בכת"י התרגומים".

63 עשה לה דדים במקום בינה

הגמרא אומרת שהקב"ה קבע את שדי האם במקום הבינה. אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי לקשור את החלב לבינה, ה"אם" העליונה.

Berakhot 10a:16-18 ברכות י"א:ט"ז-י"ח

מאי כ"ל גמוליו". אמר רבי אבהו: שְׁעֵשֶׂה לָהּ דִּדִּים בְּמָקוֹם בֵּינָה. טַעְמָא מאי? אמר רב יהודה: כְּדִי שְׁלֹא יִסְתַּכֵּל בְּמָקוֹם עֲרֻחָה. רַב מְתָנָא אָמַר: כְּדִי שְׁלֹא יִינָק מִמָּקוֹם הַטְּנוּפֶת. רָאָה בַּמִּפְלָגָה שֶׁל רִשְׁעִים, וְאָמַר שִׁירָה, שְׁנֵאמַר: "יִתְּמוּ חַטָּאִים מִן הָאָרֶץ וְרִשְׁעִים עוֹד אֵינָם בְּרָכִי נִפְשִׁי אֶת הַיְּלָלוּתָהּ".

What means "all His benefits"? R. Abbahu said : [It means] that He placed her breast in the place of understanding. For what reason? Rab Judah said : So that [the child] may not gaze at the place of nakedness. Rab Mattena said : So that it should not have to suck from a part of the body which is foul. David looked upon the overthrow of the wicked and composed a song ; as it is said, "Let sinners cease out of the ... earth, and let the wicked be

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות י, א.

פסקה 21

64 מפני ששרשם הוא מבחי' לאה עולם המחשבה

בעץ חיים, שער הארת המוחין, פרק א, מוסבר שכל דור המדבר שיצא ממצרים נבע מבחינת לאה. אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי להסביר את שורש המרגלים בלאה, עולם המחשבה.

Sefer Etz Chaim 32:3-4 עץ חיים ל"ב:ג-ד'

... והנה בוהר פרשת בראשית דכ"א ביארו דבניהם היו מסטרא דיהושע דאיהו סיהרא שהוא רומז ברחל נוקבא דז"א והיא הנקראת ארץ ישראל לכן נכנסו שם אבל משה ודורו שהיו מבחי' ג' האורות הנ"ל שיש להם מעלה יתירה לכן בהסתלקותן נסתלקו גם הם משם שרשם כי בעודם קיימים לא היו זזין מזדווגים רק אלו יעקב ולאה הנקרא דור המדבר אשר משם יצאו נשמות דור המדבר מן הזווג הנ"ל וכשנסתלקו נסתלקו גם הם ובניהם שהיו מזווג רחל וישראל שזכו

This day the L-RD thy G-d commandeth thee to do these statutes and ordinances; thou shalt therefore observe and do them with all thy heart, and with all thy soul

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

57 וזהו ענין זבת חלב ודבש

הגהה שנכתבה על הקטע הזה: האורות פורצים דרך הכלים ומתגלים למטה, וכך מתקיים "זבת חלב ודבש".

הערת קה"ת

באוה"ת שלח ע' תסח יש הגי'ה לכאן וז"ל "שיהי" האורות בוקעים דרך הכלים ויתגלו למטה שיהי זבת חלב ודבש" עכ"ל.

58 החלב נוטף מן העזים

המילים כאן מצטטות את Ketubot 111b:22-23. הקטע מופיע למטה.

Ketubot 111b:22-23 כתובות ק"א:ב:כ"ב-כ"ג

רמי בר יחזקאל איקלע לכני ברק, חזנהו להנהו עיז דקאכלן תותי תאיני וקנטיף דובשא מתאיני וחלקא טיף מנייהו ומיערב בהדי הדדי. אמר: היינו: "זבת חלב ודבש". אמר רבי יעקב בן דוסתאי: מלוד לאונו שלשה מילין, פעם אחת קדמתי בנשף והלקתי עד קרסולי בדבש של תאינים. אמר ריש לקיש: לדידי חזי לי "זבת חלב ודבש" של צפורי, והי שיתסר מילין אשיתסר מילין. אמר רבה בר בר חנה: לדידי חזי לי "זבת חלב ודבש" של כל ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

עיין רש"י מגילה ו, א. כתובות קיא, ב.

59 החלב נוטף מן העזים ומן התאנים

רש"י מסביר את הביטוי "ארץ זבת חלב ודבש": העזים אוכלות תאנים, הדבש נוטף מהן והחלב זורם מהעזים, עד שנוצר מעין נחל. הערת קה"ת מפנה גם לסיפור בכתובות קיא ע"ב על העזים שמתחת לעצי התאנה בכני ברק.

Rashi on Megillah 6a:9:1 רש"י על מגילה ו' א:ט:א'

זבת חלב ודבש - העזים אוכלין תאנים והדבש נוטף מהן והחלב זב מן העזים ונעשים כמין נחל:

Vilna Edition (Public Domain)

60 ארץ . . חלב ודבש

ההערה מפנה לשם למאמר על הפסוק, המבאר אותו בדרך אחרת.

הערת קה"ת

ביאור פסוק זה באו"א — ראה ד"ה זה בסי' שני המאורות (לבוב, תרמ"ב, ה, א ואילך). לקו"ת תבא (מא, ג).

61 ופיי לעשות לתקן

הגמרא דנה במשמעות הביטוי "ועשתה את ציפורניה" — האם הכוונה לגזוז אותן או להניח להן לגדול. הערת קה"ת מביאה זאת כמקור למשמעות של "עשייה" כסידור.

Yevamot 48a:9-10 יבמות מ"ח:א:ט-י'

תנו רבנן: "וגלחה את ראשה ועשתה את צפרניה", רבי אליעזר אומר: תקוז, רבי עקיבא אומר: תגדיל. אמר רבי אליעזר: נאמרה עשיה בראש, ונאמרה עשיה בצפרנים. מה להלן תעברה — אף כאן תעברה. רבי עקיבא אומר: נאמר[ה] עשיה בראש, ונאמר[ה] עשיה בצפרנים. מה להלן ניוול — אף כאן ניוול.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ליכנס לא"י כי ארץ היא נקבה כנודע וישראל הוא בעלה ז"א וזהו א"י.

...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

פסוקה 22

65 קיים א"א את כל התו' כולה

רב מלמד שאברהם אבינו קיים את התורה כולה, ולמד זאת מהפסוק "עקב אשר שמע אברהם בקולי". בטענת המרגלים מובא הדבר כתקדים לקיום המצוות ברוח.

Yoma 28b:9-10 יומא כ"ח ב:ט"י

אמר רב: קיים אברהם אבינו כל התורה כולה, שנאמר: "עקב אשר שמע אברהם בקולי וגו'". אמר לך רב שימי בר חייא לרב: ואימא שבע מצות? הא אימא נמי מילה! ואימא שבע מצות ומילה! אמר לך: אם כן "מצותי ותורותי" למה לי? אמר (רב), ואיתימא רב אשי: קיים אברהם אבינו אפילו עירובי תבשילין, שנאמר: "תורותי", אחת תורה שבכתב ואחת תורה שבעל פה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

יומא כח, ב. וש"נ. וראה בארוכה ספר הערכים-חב"ד כרך א ע' כד.

פסוקה 23

66 וכמארז"ל כמה תפלות

רבי שמלאי שואל מדוע השתוקק משה להיכנס לארץ: האם היה זקוק לאכול מפירותיה? אלא, מצוות רבות ניתנו לישראל, ואפשר לקיים אותן רק בארץ, ומשה רצה לקיים את כולן. אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי להראות שהמעשה בארץ הוא העיקר.

Sotah 14a:7 סוטה י"ד א:ז

דרש רבי שמלאי: מפני מה נתאנה משה רבינו ליכנס לארץ ישראל? וכי לאכול מפריה הוא צריך? או לשבוע משוכה הוא צריך? אלא כך אמר משה: הרבה מצות נצטוו ישראל, ואין מתקיימין אלא בארץ ישראל. אכנס אני לארץ כדי שיתקיימו כולן על ידי.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ראה סוטה יד, א.

67 באמת היו מוטעים

ההערה מפנה לשני מקומות בשיחות הרבי העוסקים במילים "אך באמת הם טעו", המתארות כאן את טעותם של המרגלים.

הערת קה"ת

ראה לקו"ש ח"ה ע' 292. ח"ד ע' 1046.

פסוקה 24

68 סוף מעשה עלה במח' תחלה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ע"פ פיוט לכה דודי.

69 סוף מעשה עלה במחשבה תחלה

הפיוט "לכה דודי" אומר על השבת: "סוף מעשה במחשבה תחילה" — אף שנבראה אחרונה, היא הייתה ראשונה בתוכנית הבריאה. הערת קה"ת

מביאה זאת כמקור לאמרה שבה משתמש אדמו"ר הזקן, שלפיה המעשה הנמוך ביותר נושא את הכוונה הראשונה.

Siddur Ashkenaz, Shabbat, Kabbalat Shabbat, Lekha Dodi 4-6 סידור אשכנז, שבת, קבלת שבת, לכה דודי ד"ר

לקראת שבת לכו ונלכה. כי היא מקור הנקבה. מראש מקדם נסוכה. סוף מעשה במחשבה תחלה: לכה דודי לקראת פלה. פני שבת נקבלה: מקדש מלך עיר מלוכה. קומי צאי מתוך ההפכה. רב לך שבת בעמק הבקא. והוא יחמול עליך חמלה:

To greet the Sabbath, come let us go for it is the source of blessing; from the very beginning, of old, it was appointed; last in creation, first in [G-d's] thought. Come my Beloved Friend to greet the bride, let us welcome the Sabbath. Sanctuary of the King, royal city, arise, come forth from the upheaval; too long have you dwelt in the valley of weeping; He will show you abundant pity

The Metsudah siddur, 1981 (CC-BY) • Translation based on the Metsudah linear siddur, by Avrohom Davis, 1981 (CC-BY)

70 נעוץ תחלתו בסופן

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

סי"י פ"א, מ"ז.

71 נעוץ תחלתו בסופן

ספר יצירה אומר על עשר הספירות שסופן נעוץ בתחילתו ותחילתו נעוצה בסופן. אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי להראות שהמדרגה הגבוהה ביותר קשורה בזו הנמוכה ביותר.

Sefer Yetzirah 1:7 ספר יצירה א:ז

עשר ספירות בלי מה נעוץ סופן בתחלתו ותחלתו בסופן כשלחבת קשורה בגחלת שאדון יחיד ואין לו שני ולפני אחד מה אתה סופר:

The decade of existence out of nothing has its end linked to its beginning and its beginning linked to its end, just as the flame is wedded to the live coal; because the L-rd is one and there is not a second one, and before one what wilt thou ?count

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

72 ודי לחכימא ברמיזא

לשון זוהרה: "לחכימא ברמיזא" — לחכם די ברמו. אדמו"ר הזקן מפתח זאת באמצעות משל לרעיון עמוק שאפשר להעביר רק בתנועה.

Zohar I, 26b זח"א כו, ב

הערת קה"ת

זח"א כו, ב. ולעיל בפי' בחקותי מה, ד אומר משל ע"ז.

פסוקה 25

73 משום דנעוץ תחלתו בסופן

לשון ספר יצירה: "תחילתו נעוץ בסופן". כאן מוסבר מדוע אפשר לעורר את הגילוי שלמעלה רק באמצעות המעשה שלמטה.

Sefer Yetzirah 1:7 ספר יצירה א:ז

עשר ספירות בלי מה נעוץ סופן בתחלתו ותחלתו בסופן כשלחבת קשורה בגחלת שאדון יחיד ואין לו שני ולפני אחד מה אתה סופר:

The decade of existence out of nothing has its end linked to its beginning and its beginning linked to its end, just as the

בלקוטי תורה לפרשת מטות, שאליו מתייחס כאן הטקסט.

Numbers 30:2 במדבר ל"ב:

וידבר משה אל־ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה ה' And Moses spoke unto the heads of the tribes of the children of Israel, saying: This is the thing which the L-RD hath commanded.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

79 ובידי מי מנה עפר יעקב

שם נדרש "רובע ישראל" כ"ארבע", הכולל את ארבע הבחינות: מחשבה, דיבור, מעשה ורצון. "מי מנה עפר יעקב ומספר..." מוסבר כדבר שהוא בגדר מניין, ובכל זאת אינו מספר ממש.

הערת קה"ת
לקמן פ' בלק סז, ד.

80 מי מנה עפר יעקב

דברי בלעם: "מי מנה עפר יעקב". הם פותחים את המאמר בלקוטי תורה לפרשת בלק, שאליו מתייחס כאן הטקסט.

Numbers 23:10 במדבר כ"ג:

מי מנה עפר יעקב ומספר את־רבע ישראל תמת נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמהו:

Who hath counted the dust of Jacob, Or numbered the stock of Israel? Let me die the death of the righteous, And let mine iend be like his

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

81 ע"פ יביאו לבוש מל'

הקטע מסביר שבצמר הציצית ובקלף התפילין מאיר בגלוי אור אין סוף הסובב כל עלמין, ללא לבוש המסתיר אותו, בניגוד למעשים שאינם לשם ה'. מאחר שאור זה מקיף את כל המדרגות בשווה, ככל שהמדרגה נמוכה יותר, ובייחוד המדרגה הנמוכה ביותר של עשיה הגשמית, כך היא כוללת יותר מגילוי.

הערת קה"ת
תו"א צ, ג ואילך.

82 יביאו לבוש מלכות

"יביאו לבוש מלכות", שנאמר על הכבוד שניתן למרדכי. פסוק זה פותח מאמר בתורה אור על מגילת אסתר, שאליו מתייחס כאן הטקסט.

Esther 6:8 אסתר ו':ח

יביאו לבוש מלכות אשר לבש־בו המלך וסוס אשר רכב עליו המלך ואשר נתן כתר מלכות בראשו:

let royal apparel be brought which the king useth to wear, and the horse that the king rideth upon, and on whose head a crown royal is set

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

83 טובה הארץ מאד מאד

דברי יהושע וכלב: "טובה הארץ מאד מאד". כעת מוסבר ששתי הפעמים "מאד" מכוונות לעולמות הנסתרים והגלויים.

Numbers 14:7 במדבר י"ד:

ויאמרו אל־כל־עדת בני־ישראל לאמר הארץ אשר עברנו בה לתור אתה טובה הארץ מאד מאד:

And they spoke unto all the congregation of the children of Israel, saying: 'The land, which we passed through to spy it out, is an exceeding good land

flame is wedded to the live coal; because the L-rd is one and there is not a second one, and before one what wilt thou count?

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

74 כל דבר שהוא מעשה

בדיני חליצה, אם האישה לא קראה את הפסוקים, החליצה כשרה; רבי אליעזר לומד מן הכתוב "ככה יעשה" ש"כל דבר שהוא מעשה" מעכב. אדמו"ר הזקן מביא זאת כהקבלה לעדיפות המעשה.

Mishnah Yevamot 12:3 משנה יבמות י"ב:

הלצה ורקקה, אבל לא קראה, חליצתה כשרה. קראה ורקקה, אבל לא חליצה, חליצתה פסולה. חליצה וקראה, אבל לא רקקה, רבי אליעזר אומר, חליצתה פסולה. רבי עקיבא אומר, חליצתה כשרה. אמר רבי אליעזר, ככה יעשה (דברים כה), כל דבר שהוא מעשה, מעכב. אמר לו רבי עקיבא, משם ראיה, ככה יעשה לאיש, כל דבר שהוא מעשה באיש:

If she took off his shoe and spat, but did not recite [the formula], her halitzah is valid. If she recited [the formula] and spat, but did not draw off the shoe, her halitzah is invalid. If she drew off the shoe and recited [the formula] but did not spit: R. Eliezer says her halitzah is invalid; and R. Akiva says: her halitzah is valid. R. Eliezer said to him: "So shall be done" (Deut. 25:9), anything which is a deed is essential."

... R. Akiva said to him: "From there

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

75 בפי ויצא ע"פ וללכן שתי בנות

שם מוסבר שעבודתו של יעקב בצאן לכן היא ששת סדרי המשנה, הנמשכים מן התענוג העליון שלמעלה מהשתלשלות המסודרת. "האדם פרץ מאד מאד" נדרש כ"מאד" שלמעלה מכל "מאד", בקיעה מדרגה לדרגה הממשיכה ממקום נעלה ביותר — אותה כפילות "מאד" שבפסוק שלנו.

הערת קה"ת
תו"א ויצא כג, ב.

76 וללכן שתי בנות

"וללכן שתי בנות: שם הגדולה לאה ושם הקטנה רחל". פסוק זה פותח את המאמר בתורה אור לפרשת ויצא, שאליו מתייחס כאן הטקסט.

Genesis 29:16 בראשית כ"ט:ט"ז

וללכן שתי בנות שם הגדולה לאה ושם הקטנה רחל:

Now Laban had two daughters: the name of the elder was Leah, and the name of the younger was Rachel

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

77 ע"פ ראשי המטות

הקטע מפרש את "כל היוצא מפיו של הוי" בשני אופנים: כחיות שכבר התפשטה בעשרה מאמרות, וכמקורם, שבו הדומם, הצומח והחי נעלים ביותר. לכן האדם ניוון מהם: לדברים הנמוכים ביותר יש שורש גבוה ביותר.

הערת קה"ת
לקמן פ' מטות פא, ג. סה"מ תקס"ד ע' קפט.

78 ראשי המטות

"וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל". פסוק זה פותח את המאמר

פסוקה 26

84 אם חפץ בנו הוי

דברי יהושע וכלב: "אם חפץ בנו הוי והביא אותנו אל הארץ הזאת".
אדמו"ר הזקן מפרש את "חפץ" כבחינה הפנימית של כתר.

Numbers 14:8 במדבר י"ד:ח'

אם־חפץ בנו ה' והביא אתנו אל־הארץ הזאת ונתנה לנו ארץ אשר־הוא
זבת חלב ודבש:

If the L-RD delight in us, then He will bring us into this land,
and give it unto us—a land which floweth with milk and
honey.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

85 אם חפץ בנו הוי

הזהר קורא את דברי המרגלים כביטוי לייאושם של מי שסבורים שאי
אפשר לזכות בעולם העליון, ואת "אם חפץ בנו הוי" כתשובתם של אנשי
האמונה: כאשר אדם מתאמץ מתוך רצון הלב, ה' מבקש רק את הלב.

Zohar, Sh'lach 9:59-10:67 ספר הזהר, שלח לך ט':נ"ט-י"ס

What say then the faithful? "If the L-rd delight in us, he will
give it to us": if a man seeks with all his heart to serve G-d,
only the heart is required

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

86 ואהיה אצלו אמון

החכמה אומרת: "ואהיה אצלו אמון, ואהיה שעשועים יום יום". פסוק זה
פותח את המאמר שאליו מתייחס הטקסט, העוסק ברצון ובתענוג שבכתר.

Proverbs 8:30 משלי ח':ל'

וְאֶהְיֶה אֵצְלוֹ אֲמוֹן וְאֶהְיֶה שְׁעִשׁוּעִים יוֹם יוֹם מִשְׁחָקָת לִפְנֵי כָל־עַתָּה:

Then I was by Him, as a nursling; And I was daily all delight,
Playing always before Him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

87 טובה הארץ

"טובה הארץ מאד מאד". כאן טובתה של הארץ היא האמצעי לגילוי
הבחינה הפנימית של כתר.

Numbers 14:7 במדבר י"ד:ז'

וַיֹּאמְרוּ אֶל־כָּל־עֵדֶת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר
אֹתָהּ טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד:

And they spoke unto all the congregation of the children of
Israel, saying: "The land, which we passed through to spy it
out, is an exceeding good land

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

88 דנעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן

הנוסח המלא של ספר יצירה: "תחילתן נעוץ בסופן וסופן בתחילתן". הוא
מסביר מדוע הבחינה הנעלית ביותר של כתר מתגלה דווקא באמצעות
הבחינה הנמוכה ביותר — הארץ.

Sefer Yetzirah 1:7 ספר יצירה א':ז'

עשר ספירות בלי מה נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן כשלהבת
קשורה בגחלת שאדון יחיד ואין לו שני ולפני אחד מה אתה סופר:

The decade of existence out of nothing has its end linked to
its beginning and its beginning linked to its end, just as the

flame is wedded to the live coal; because the L-rd is one and
there is not a second one, and before one what wilt thou
count?

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yetzirah, trans. by Isidor
Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

89 רני ושמחי בת

"רני ושמחי בת ציון כי הנני בא ושכנתי בתוכך". פסוק זה פותח את
המאמר בתורה אור המצוטט כאן, העוסק בהעלאת ה"בת".

Zechariah 2:14 זכריה ב':י"ד

רְנִי וְשִׂמְחִי בַת־צִיּוֹן כִּי הִנְנִי־בָא וְשִׁכְנֹתִי בְּתוֹכָךָ נְאֻם־ה'

Sing and rejoice, O daughter of Zion; for, lo, I come, and I'
will dwell in the midst of thee, saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

90 אשת חיל

"אשת חיל עטרת בעלה". הקטע בתורה אור מיישם זאת על ה"בת",
שלעתידי לבוא תתרום ותהיה עטרת בעלה.

Proverbs 12:4 משלי י"ב:ד'

אִשְׁת־חַיִּל עֲטֹרַת בְּעָלָהּ וּכְרָקָהּ בְּעֶצְמוֹתֶיהָ מְבִישָׁה:

A virtuous woman is a crown to her husband; But she that
doeth shamefully is as rottenness in his bones

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 27

91 זה השער לה

"זה השער להוי", צדיקים יבואו בו". אדמו"ר הזקן מיישם זאת על ירושלים
של מטה, השער שדרכו מגיעים לירושלים של מעלה.

Psalms 118:20 תהילים קי"ח:כ'

זֶה־הַשַּׁעַר לַה' צְדִיקִים יָבֹאוּ בוֹ:

This is the gate of the L-RD; The righteous shall enter into it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

92 כעיר שחוברה לה יחדו

"ירושלים הבנויה כעיר שחוברה לה יחדיו". קוראים זאת כירושלים של
מטה המחוברת לירושלים של מעלה.

Psalms 122:3 תהילים קכ"ב:ג'

יְרוּשָׁלַם הַבְּנוּיָה כְּעִיר שֶׁחֻבְּרָהּ־לָהּ יַחְדּוּ:

Jerusalem, that art builded as a city that is compact
together

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 28

93 כי הנני בא ושכנתי בתוכך

"שירי ושמחי, בת ציון, כי הנני בא ושכנתי בקרבך". אדמו"ר הזקן
מפרש שהשכינה שורה בירושלים של מטה, שהיא ה"בת".

Zechariah 2:14 זכריה ב':י"ד

רְנִי וְשִׂמְחִי בַת־צִיּוֹן כִּי הִנְנִי־בָא וְשִׁכְנֹתִי בְּתוֹכָךָ נְאֻם־ה'

Sing and rejoice, O daughter of Zion; for, lo, I come, and I'
will dwell in the midst of thee, saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

וישכבו שמה:

And Joshua the son of Nun sent out of Shittim two spies secretly, saying: 'Go view the land, and Jericho.' And they went, and came into the house of a harlot whose name was Rahab, and lay there

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוק 29

100 ג' פעמים קדוש

השרפים קוראים זה לזה: "קדוש, קדוש, קדוש הוי צבאות". אדמו"ר הזקן מפרש את שלוש הפעמים "קדוש" כהמשכת האור המקיף אל תוך שלוש העולמות.

Isaiah 6:3 ישעיהו ו':ג'

וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ ה' צְבָאוֹת מְלֵא כְלִי־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

And one called unto another, and said: Holy, holy, holy, is the L-RD of hosts; The whole earth is full of His glory

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

101 בראתיו יצרתיו אף עשיתיו

"כל הנקרא בשמי ולכבודי, בראתיו, יצרתיו, אף עשיתיו". שלוש הפעלים הם שלוש העולמות, המוהים כאן עם מחשבה, דיבור ומעשה.

Isaiah 43:7 ישעיהו מ"ג:ז'

כֹּל הַנִּקְרָא בְשִׁמִּי וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִי יִצְרָתִי אֶף־עָשִׂיתִי:

Every one that is called by My name, and whom I have created for My glory, I have formed him, yea, I have made him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

102 תורה ועבודה

שמעון הצדיק לימד שהעולם עומד על שלושה דברים: על התורה, על העבודה ועל גמילות חסדים. אדמו"ר הזקן מציג אותם כצורה נוספת של אותן שלוש דרגות.

Pirkei Avot 1:2 משנה אבות א':ב'

שְׁמַעוֹן הַצַּדִּיק הָיָה מְשִׁירֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוּלָּה. הוּא הָיָה אוֹמֵר, עַל שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הָעוֹלָם עוֹמֵד, עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוּדָה וְעַל גְּמִילוּת חֲסָדִים:

Shimon the Righteous was one of the last of the men of the great assembly. He used to say: the world stands upon three things: the Torah, the Temple service, and the practice of acts of piety

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

103 כי ביום הזה יכפר

הפסוק של יום הכיפורים: "כי ביום הזה יכפר עליכם". הוא פותח את המאמר שאליו מתייחס הטקסט, העוסק בתורה, בעבודה ובגמילות חסדים.

Leviticus 16:30 ויקרא ט"ז:ל'

כִּי־בַיּוֹם הַזֶּה יִכָּפֵר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכָּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי ה' תִּטְהָרוּ: For on this day shall atonement be made for you, to cleanse you; from all your sins shall ye be clean before the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

94 הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד

"הנה ישכיל עבדי, ירום ונישא וגבה מאד". העבד הוא מי שמקיים את המצוות במעשה בפועל, "מאד" שבו קשור ל"טוב מאד מאד".

Isaiah 52:13 ישעיהו נ"ב:י"ג

הִנֵּה יִשְׁכִּיל עַבְדִּי יָרוּם וְנִשָּׂא וְגָבַהּ מְאֹד:

Behold, My servant shall prosper, He shall be exalted and lifted up, and shall be very high

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

95 טובה הארץ מאד מאד

"טובה הארץ מאד מאד". כאן משווים את ה"מאד" שבה ל"וגבה מאד" שנאמר על העבד.

Numbers 14:7 במדבר י"ד:ז'

וַיֹּאמְרוּ אֶל־כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֲתָה טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד:

And they spoke unto all the congregation of the children of Israel, saying: 'The land, which we passed through to spy it out, is an exceeding good land

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

96 ארץ ארץ שמוע דבר ה'

"ארץ, ארץ, ארץ, שמוע דבר הוי". מפרשים את החזרה המשולשת על "ארץ" באותו אופן שבו מפרשים את החזרה המשולשת על "היכל".

Jeremiah 22:29 ירמיהו כ"ב:כ"ט

אֶרֶץ אֶרֶץ אֶרֶץ שְׁמוֹעַ דְּבַר־ה'

O land, land, land, Hear the word of the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

97 ועתה יגדל נא

תפילתו של משה לאחר דיווח המרגלים: "ועתה יגדל נא כוח ה'". פסוק זה פותח מאמר מאוחר יותר שאליו מפנה הטקסט.

Numbers 14:17 במדבר י"ד:י"ז

וְעַתָּה יִגְדֹּל־נָא כֹחַ אֲדֹנָי כְּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר:

And now, I pray Thee, let the power of the L-rd be great, according as Thou hast spoken, saying

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

98 היכל ה' המה

ירמיהו מזהיר שלא לבטוח בדברי השקר: "היכל הוי, היכל הוי, היכל הוי המה". השלי"ה מסביר את החזרה המשולשת על "היכל" כמתייחסת לשלוש בחינות.

Jeremiah 7:4 ירמיהו ז':ד'

אֲלֵי־תִבְטְחוּ לָכֶם אֶל־דְּבַר־יְשָׁקָר לֵאמֹר הִיכָל ה' הִיכָל ה' הִמָּה: Trust ye not in lying words, saying: 'The temple of the L-RD, the temple of the L-RD, the temple of the L-RD, are these

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

99 וישלח יהושע כו' מרגלים חרש

"וישלח יהושע בן נון מן השיטים שנים אנשים מרגלים חרש". פסוק זה פותח את המאמר על ההפטרה של שלח, שאליו מפנה הטקסט.

Joshua 2:1 יהושע ב':א'

וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ בְּנֵי־נוֹן מִן־הַשִּׁטִּים שְׁנַיִם־אָנָשִׁים מְרַגְלִים חֲרָשׁ לֵאמֹר לְכוּ רְאוּ אֶת־הָאָרֶץ וְאֶת־יְרִיחוֹ וְיָלְכוּ וַיָּבֹאוּ בֵּית־אִשָּׁה זֹנָה וּשְׁמָה רָחַב

פסוקה 30

104 ומדברך נאווה

"שפתייך כחוט השני, ומדברך נאווה". המילה "מדברך" קשורה בשורשה למילה "מדבר", ואדמו"ר הזקן מחיל אותה על דור המדבר.

Song of Songs 4:3 שיר השירים ד:ג

כחוט השני שפתייך ומדברך נאווה כפלה הרמון רקתך מבעד לצמתך:
Thy lips are like a thread of scarlet, And thy mouth is come-ly; Thy temples are like a pomegranate split open Behind thy veil

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 31

105 מי מנה עפר יעקב

דברי בלעם: "מי מנה עפר יעקב?" במילים אלה נפתח המאמר בלקוטי תורה לפרשת בלק, שאליו מתייחס הטקסט.

Numbers 23:10 במדבר כ"ג:י

מי מנה עפר יעקב ומספר את רכב ישראל תמת נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמהו:

Who hath counted the dust of Jacob, Or numbered the stock of Israel? Let me die the death of the righteous, And let mine end be like his

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

106 אף עשיתי

"כראתיו, יצרתיו, אף עשיתי". במאמר המצוטט, המילה "אף" מוסיפה מדרגה רביעית, למעלה משלוש המדרגות, המתגלית באמצעות המעשה.

Isaiah 43:7 ישעיהו מ"ג:ז

כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו אף עשיתי:

Every one that is called by My name, and whom I have created for My glory, I have formed him, yea, I have made him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

107 שיניך כעדר הרחלים

"שיניך כעדר הרחלים שעלו מן הרחצה". בפסוק זה נפתח המאמר שאליו מתייחס הטקסט.

Song of Songs 6:6 שיר השירים ו:ו

שיניך כעדר הרחלים שעלו מן הרחצה שכלם מתאימות ושכלה אין בהם:

Thy teeth are like a flock of ewes, Which are come up from the washing; Whereof all are paired, And none faileth among them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך מקורות מצוטטים, דרך (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Sefer Etz Chaim (Public Domain); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Pri Etz Chaim (Public Domain); Vilna Edition (Public Domain); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); The Metsudah siddur, 1981 (CC-BY); Translation based on the Metsudah linear siddur, by Avrohom Davis, 1981 (CC-BY); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. [/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha) (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך [/likuteitorah.com/he/likutei-torah/shelach/2/](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/shelach/2/)

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק